

Ivan Kletečka (c) 2015

SPELEO

67
2015

SPELEO – svazek č. 67 (listopad 2015)

Vydala: Česká speleologická společnost, předsednictvo, Na Březince 14, 150 00 Praha 5

Ediční rada ČSS: Tomáš Bohanes, Pavel Bosák, Jan Flek, Milan Geršl, Jiřina Novotná, Petr Polák, Tomáš Mokřý
Předseda ediční rady ČSS: Milan Geršl.

Grafická úprava a sazba: Libor Jelínek, trivía, Brno.

Zpracování pro tisk: Adobe InDesign CS3.

Vytiskla tiskárna D+H Veverská Bítýška.

Náklad: 1400 výtisků.

Vychází nejméně 1x ročně.

ISSN 1213-4724

Ivan Kletečka (c) 2014

SPELEO

67
2015

ISSN 1213-4724

ZPRÁVY Z PŘEDSEDNICTVA	2
Komentář předsedy, <i>Zdeněk Motyčka</i>	2
DOMÁCÍ LOKALITY	4
Paleovýtok Punkvy, <i>Rudolf Musil</i>	4
Jeskyňe Jezevčí díra, <i>Jiří Prokop</i>	11
PSEUDOKRAS A HISTORICKÉ PODZEMÍ	13
Proběhlo 13. mezinárodní sympozium o pseudokrasu, <i>Jan Lenart</i>	13
KRÁTKÉ A JINÉ ZPRÁVY	16
Speleookenko, <i>Jan Kelf Flek</i>	16
Setkání jeskyňářů v Českém krasu – Solvayovy lomy 2.–4. října 2015, <i>Michal Kolčava</i>	23
Czech Speleo Photo 2015 – výsledky soutěže	28
Setkání jeskyňářů tetifské skupiny ke 40. výročí objevení j. Martina, <i>Ladislav Pecka – Smrťák</i>	29
Jestě k Hugo Havlovi, <i>Josef Pokorný</i>	31
Z průvodcovského deníčku – pták Kuhán, <i>Ladislav Pecka – Smrťák</i>	31
Jubilejní 50. ročník Petrbokova memoriálu	32
České podzemí 2016 – výzva k zaslání abstraktů, <i>Jan Otava</i>	34
SPELEOLOGICKÁ ZÁCHRANNÁ SLUŽBA A TECHNIKA	35
Vyměň kladku za nůž!, <i>Marek Audy</i>	35
TROCHA HISTORIE	38
Počátky spolupráce ČSS a Káji Saudka, <i>Pavel Nosek</i>	38
Historie objevu Andy's Cave, 1. část, <i>Vláda Lipták</i>	42
BIBLIOGRAFIE A LITERATURA	50
Hugo Havel – Bibliografie, <i>Josef Pokorný</i>	50
Publikace Morava v době ledové – prostředí posledního glaciálu a metody jeho poznávání	52
Edice SE–3, letos již sedmá ročenka, <i>Josef Pokorný</i>	53
Vyšel Sborník Muzea v Blansku 2015, <i>Igor Harna</i>	58
VÝROČÍ A VZPOMÍNKY	59
Slavomír Veselý –70 let, <i>Jan Himmel</i>	59
Jirka Kubálek	62
Zemřel Hugo Havel, krasová mise skončila ..., <i>Ladislav Slezák</i>	63
Tonda Zelenka, <i>Martin Mandel</i>	65
Ohlédnutí za MUDr. Jiřím Urbanem, <i>Ladislav Slezák a kamarádi ze SE–3</i>	68

Fotografie na obálce:

Titul: Bez názvu (Foto P. Ruda, PL, CSP 2015, Krasová fotografie, 3. místo)

2. strana: Bez názvu (Foto J. Šanda, CSP 2014, Krasová fotografie, 1. místo)

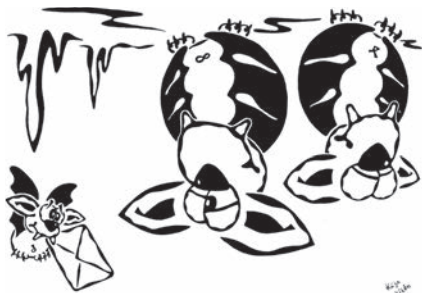
2. strana: Welcome to Hell (Foto I. KleRamone, CSP 2014, Montanistika a historické podzemí, 3. místo)

3. strana: Duch podzemí (Foto P. Jindrák, CSP 2015, Duchové a přízraky v podzemí, 3. místo)

3. strana: Příliš vzdálená štola (Foto L. Lahoda, CSP 2015, Duchové a přízraky v podzemí, 1. místo)

4. strana: Magický moment pocitů sira Blekoše a pana Sidiho, kdesi v útrokách Amatérské jeskyně na běžném lovu motýlů
(Foto I. KleRamone, CSP 2015, cena diváků, 2. místo)

4. strana: Chladnou tmou (Foto L. Lahoda, CSP 2015, Montanistika a historické podzemí, 2. místo)

Zprávy z předsednictva

Komentář předsedy

Zdeněk Motyčka

Ačkoliv od naší mimořádné Valné hromady uplynula již řada měsíců, bohužel stále nejsou všechny změny zapsány příslušným rejstříkovým soudem. Je to dáno zahlceností soudu, který naprosto nezvládá vyřizovat a zapisovat požadované změny stovek spolků, které byly zákonem donuceny k úpravě svého fungování. Pokud dosud nemáte u své ZO stále zapsány požadované změny, prosím o pochopení a trpělivost, bohužel není v našich silách proces jakkoliv urychlit.

S tématem Valné hromady souvisí i moje další poznámka, a to k příští řádné VH, která by se měla konat na podzim roku 2016. Po zkušenostech s fungováním rejstříkového soudu a kvůli skutečnostem uvedeným dále, navrholo předsednictvo posunutí konání příští řádné VH na jaro roku 2017. Jak se totiž v minulosti několikrát ukázalo, podzimní termín konání VH není příliš vhodný, zejména proto, že nelze zpracovat výroční zprávu za celý probíhající kalendářní rok a ze stejného důvodu nelze ani uzavřít účetnictví ČSS. Dalším významným důvodem pro změnu termínu je možnost vždy jednou za čtyři roky sjednotit termín konání VH s konáním Speleofóra a umožnit větší účast členů na VH, jakož i ušetřit energii a náklady na organizování dvou separátních akcí. Vedlejším efektem posunutí konání VH na liché roky bude i sjednocení budoucích termínů našich VH s termíny konání Mezinárodního speleologického kongresu UIS, ke kterému se rovněž bude moci zpracovat souhrnná zpráva za dokončené kalendářní roky. K přesunutí VH je ovšem zapotřebí souhlas většiny ZO, proto předsednictvo vypsalo k uvedenému tématu

korespondenční hlasování a já Vás prosím o podporu této myšlenky souhlasným stanoviskem Vašich ZO.

Podzim patřil dalším významným spolkovým akcím a to tradičnímu Setkání jeskyňářů a fotografické soutěži Czech Speleo Photo. Obojí se uskutečnilo počátkem října v Českém krasu a přilákalo rekordní počet 235 účastníků. Na velmi vydařeném průběhu měli zásluhu především organizátoři letošního ročníku ze ZO 1–05 Geospeleos, kteří zvolili velmi zajímavou lokalitu Solvayových lomů a dokázali připravit nabitý a zajímavý program a samozřejmě všichni účastníci, kteří vytvořili pohodovou a přátelskou atmosféru.

V rámci Czech Speleo Photo bylo prezentováno na sedm desítek fotografií, všechny vítězné snímky budou postupně ve Speleu uveřejněny. Samozřejmě všem organizátorům a zúčastněným patří veliké poděkování – a přání na konec – aby tradice obou akcí pokračovaly stejně povedeně i v následujících letech.

**Autoři příspěvků do sborníku Speleofórum
POZOR!**

**Uzávěrka pro zaslání příspěvků do sborníku
Speleofórum 2016 a fotografií na jeho obálku
je 20. prosince 2015!**

Milí autoři, nenechte se zaskočit termínem, usilovně pište, kreslete a fotografujte. Informace, v jaké podobě máte příspěvky do sborníku posílat, naleznete na www.speleo.cz. Prosím, přečtěte si je pozorně, ulehčíte práci sobě i editorům sborníku.

Díky! –red–

Domácí lokality

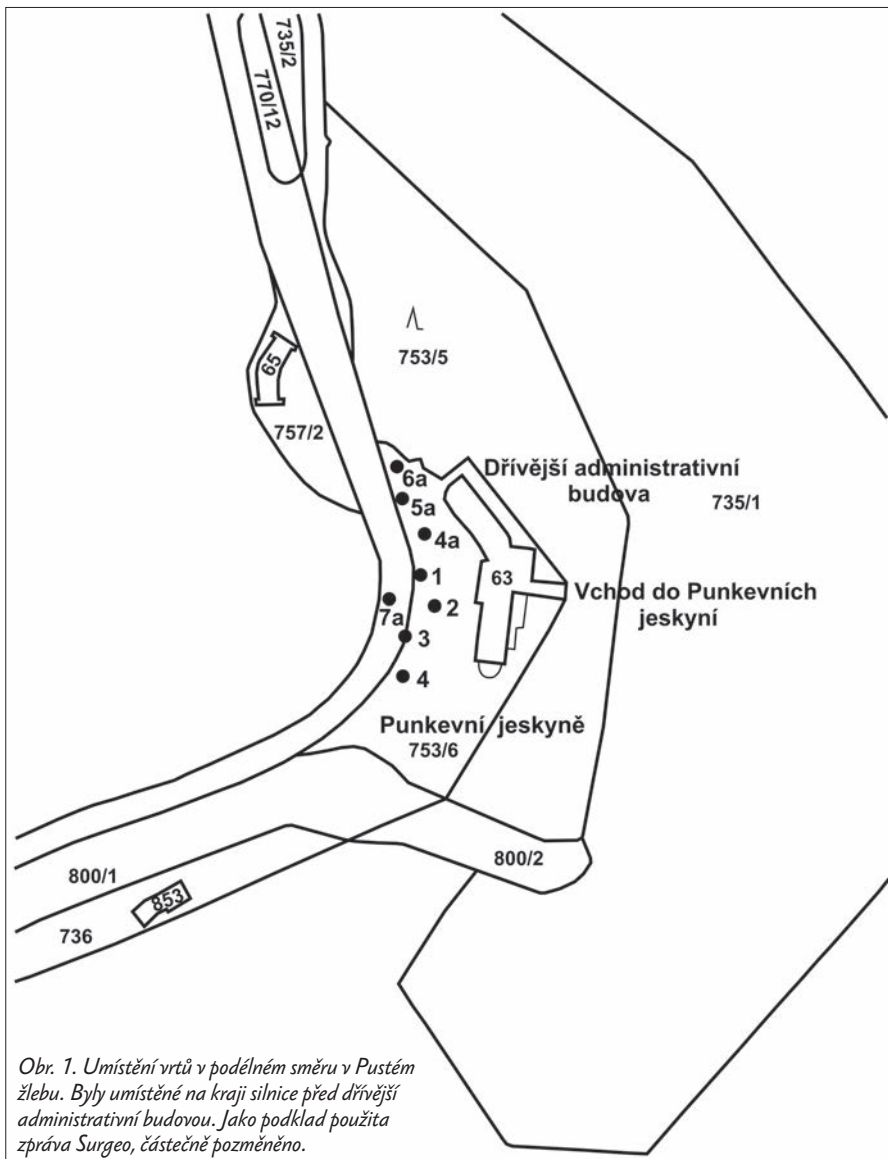
Paleovýtok Punkvy

Rudolf Musil

V březnu v roce 2015 si dala Správa jeskyní Moravského krasu provést hydrogeologický průzkum v údolí Punkvy, a to v prostoru před dřívější administrativní budovou. Bylo provedeno celkem osm vrtů, z nichž dva dosáhly hloubky 120 m, ostatní pak různých hloubek. Všechny však přešly až do devonských vápenců. Vrty nebyly bohužel jádrové, ale s výplachem, takže pokud se týče nadložních sedimentů, neznáme jejich detailní popis. Byly situované v podélné ose údolí a udávají nám tak mocnost nadložních sedimentů a reliéf povrchu vápenců.

Všechny údaje, které jsou v tomto článku použité, pocházejí ze závěrečné zprávy podniku Surgeo, jejich vyhodnocení z karsologického hlediska je však moje. Na tomto místě je pro mne milou povinností poděkovat panu Jiřímu Hebelkovi, vedoucímu Správy jeskyní Moravského krasu, který mně uvedenou zprávu zapůjčil a dal dovolu ji použít a vyhodnotit z jiného hlediska, než byla napsána.

Všechny vrty byly vzdálené od sebe kolem 10 m a podávají nám podrobnou zprávu o mocnosti nadložních sedimentů nad vápenci a o podélném a příčném reliéfu údolního dna Pustého žlebu před dřívější administrativní budovou, který je překvapivě jiný, než bychom očekávali. Údolí nemá pozvolný souvislý spád, ale zhruba v místě, kde se nachází levý bok budovy (díváme-li se na ni ze silnice) dochází mezi vrty 6a a 4a k prvním prudkému spádu údolního dna o 19 m. Dva z vrtů (7a a 2), které byly umístěné zhruba proti vchodu do Punkevních jeskyní, dokumentují pak příčný profil údolím.

Popis vrtů v podélném profilu údolí od nejhořejších ke spodním

(osa údolí je zhruba S–J, situaci vrtů viz obr. 1).

Vrt 6a: Povrch vápence je v hloubce 5 m. V hloubce 24 m se ve vápencích nacházelo poruchové pásmo, které zabránilo dalšímu vrtání. Nadložní sediment

o mocnosti 5 m se skládal podle popisu „Zprávy“ z vápencové sutě, vápencových balvanů, z „hlíny“ a písku žlutohnědé barvy. Přesnější specifikace bohužel neexistuje. Hladina podzemní vody ležela na bázi sedimentů.

Vrt 5a: Nachází se zhruba ve vzdálenosti 100 m od předchozího vrtu. Povrch vápence byl zastížen v hloubce 14 m. Mezi oběma vrty došlo tedy v délce 100 m k prudkému snížení dna údolí (povrchu vápence), a to o 9 m (viz obr. 2). Údolí nad vrtem 6a můžeme proto označit jako údolí visuté, které v místě vrtu 6a končí.

V hloubce 54 m bylo ve vápencích zastíženo poruchové pásmo. Mocnost nadložních sedimentů byla 14 m a jejich popis odpovídá předchozímu vrtu. Hladina podzemní vody byla v hloubce 12 m.

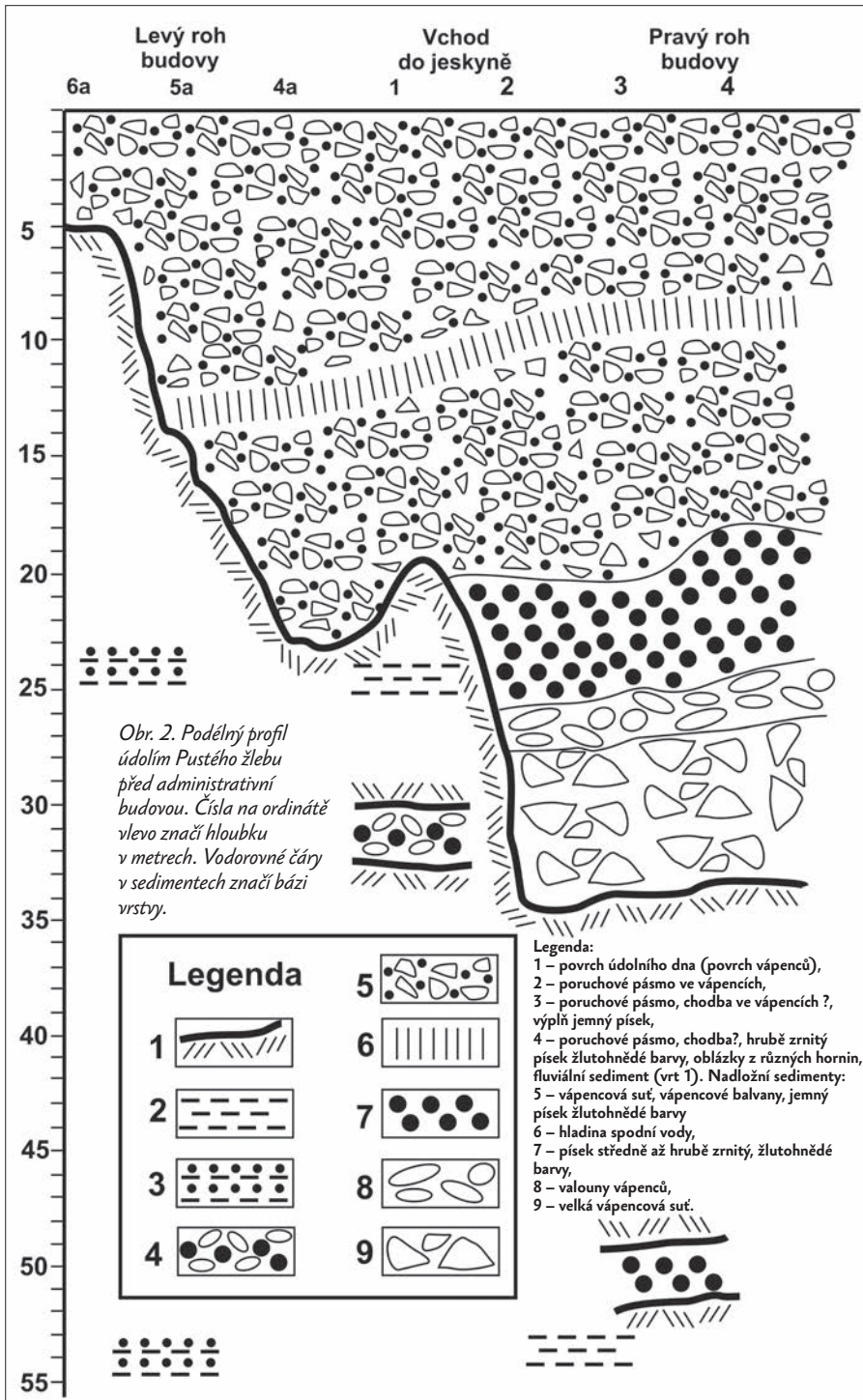
Vrt 4a: Strmý svah pokračuje dále. Dochází k dalšímu snížení povrchu vápenců, a to na hloubku 24 m. V hloubce 104 m se nachází poruchové pásmo, pukliny (chodby?) jsou vyplněné pískem a jílem. Mezi tímto vrtem a dalším vrtem 1 se nachází sníženina o hloubce 4 m). Nadložní sedimenty mají v tomto místě již mocnost 24 m a jejich složení je podle „Zprávy“ stále stejné jako u vrtů předešlých. Hladina podzemní vody se nacházela v hloubce 12 m.

Vrt 1: Tento vrt dosáhl hloubky 120 m aniž došlo k provrtání vápenců. Jejich povrch je v hloubce 20 m. Znamená to, že mezi vrtem 4a a 1 se nachází menší sníženina o hloubce kolem 4 m. Ve vápencích v hloubce 32–34 m byla zjištěna chodba vyplněná pískem žlutohnědé barvy (pravděpodobně stejný písek jako u předchozích vrtů) společně se štěrkem. Přítomné oblázky byly tvořeny granitem, ortorulou, pískovcem a drobou. Jedná se zřejmě o fluviální sediment vyplňující s největší pravděpodobností horizontální chodbu o výšce cca 2 m. Dokazuje to odvodňování této části krasu v uvedené hloubce. Další puklina je popisována v hloubce 65–67 m (další horizontální chodba?). Byla vyplněna jílem a jemnozrnným pískem žlutohnědé barvy. Bohužel bližší údaje o těchto sedimentech chybí.

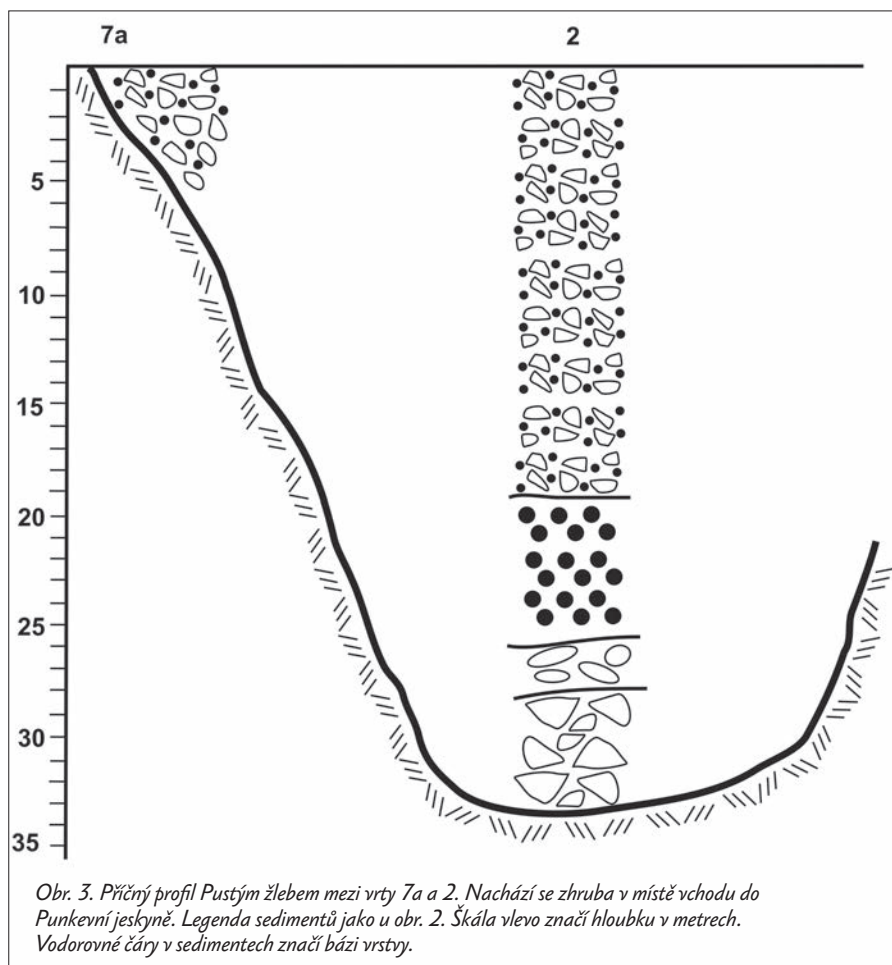
Nadložní sedimenty měly totéž složení jako u dřívějších vrtů. Přes velké rozdíly v mocnosti se nemění. Hladina podzemní vody se nacházela v hloubce 11 m.

Vrt 2: V tomto místě se opět nachází další strmý svah údolního dna. Povrch vápenců zde leží v hloubce 34 m, což je maximální dosažená hloubka, která se pak již dále nezvětšuje. Dno údolí se nachází tedy ještě o 14 m hlouběji než u vrtu 1 a o 29 m hlouběji než u vrtu 6a. Začátek této hloubky byl zjištěn vpravo od dnešního vchodu do Punkevních jeskyní. V hloubce 51–52 m byla zjištěna kaverna (chodba?) vyplněná jílem a jemným pískem. K podobnému objevu došlo ještě v hloubce 82–83 m a sedimentární výplň byla stejná. Jak předešlou, tak i nynější sníženinu pokládám za erozní brázdou vyhloubenou vodou tekoucí z vápencového masivu, z téhož, ze kterého vytéká dnešní Punkva.

Zajímavý je sled sedimentů, které mají neuvěřitelnou mocnost 34 m. Až do hloubky 20 m, tj. do hloubky hřbetu zastíženého v předešlém vrtu (vrt 1), se

nacházejí stejné sedimenty, které známe ze všech předchozích vrtů (vrty 6a, 5a, 4a, 1). Časově se v podstatě jedná o druhou fázi sedimentace spojenou se vznikem horní erozní brázdy. V podloží těchto sedimentů se nacházejí mezi 20 až 28 metry pouze středně zrnité až hrubě zrnité písky žluté barvy, ostře oddělené od nadložní vrstvy. Na jejich bázi je poloha valounů. Není uvedeno z jaké horniny, ale předpokládám, že nejspíše budou vápencové. Tato vrstva pak má v podloží velkou vápencovou suť (v textu se uvádí vápencové valouny). Její mocnost je osm metrů. Teprve v hloubce 34 m od dnešního povrchu se nachází povrch vápenců. Hladina podzemní vody byla v hloubce 9 m.

Vrt 3: Hloubka povrchu vápenců je stejná jako u předešlého vrtu. V hloubce 50 m zastihl vrt poruchové pásmo, prostor je vyplněný jílem a pískem. Vrstevní sled nadložních sedimentů odpovídá předešlému vrtu. Hladina podzemní vody je v 9 m.

Vrt 4: Poslední vrt v podélné ose údolí. Vrstevní sled nadložních sedimentů odpovídá předešlému vrtu. Hladina podzemní vody je v hloubce 9 m.

Příčný profil údolím

Nachází se zhruba proti vchodu do Punkevních jeskyní mezi vrty 7a a 2 (obr. 3). U vrtu 7a byl povrch vápenců zastižen již v hloubce 3 m. V nadloží se nachází vápencová suť, vápencové balvany, „hlína“ a žlutohnědý písek. Vrt 2 je vzdálený od vrtu 7a asi 8 m. Hloubka povrchu vápenců je přitom již 34 m. Znamená to, že údolí mělo v tomto místě výrazně hluboký kaňonovitý profil, šířka mezi oběma skalními stěnami dosahovala překvapivě pouze necelých 30 m.

Závěr

Z uvedených údajů vyplývá, že v místě mezi vrty 6a a 4a dochází k rychlému a velkému prohloubení Punkevního žlebu. Až do místa vrtu 6a bylo jeho dno v hloubce 5 m pod dnešním povrchem a od tohoto místa klesá během 200 m strmě až do hloubky 24 m. V tomto místě pak začíná mezi vrtem 4a a 1 hluboká sníženina, poněvadž povrch vápenců se u následujícího vrtu 1 opět zvedá asi o 4 m. Tato sníženina (koryto) je zhruba u levého boku dřívější administrativní budovy a představuje zřejmě horní, časově mladší výtok Paleopunkvy. Od hřbetu u vrtu 1 dochází k dalšímu strmému spádu, a to o 14 m, až do hloubky 34 m pod dnešním povrchem. Zhruba u vrtu 2 se pak nachází koryto (řečiště) spodní, podle hloubkové eroze jistě velký výtok Paleopunkvy. Nalézá se v pravé polovině administrativní budovy. Jedná se o nejstarší výtok Punkvy do Pustého žlebu. Pokračující další část údolí je již stále ve stejné hloubce.

Ve vápencích se nachází v různých hloubkách několik poruchových poloh (24 m, 32–34 m – písky a štěrky, 51–52 m, 54 m, 65–67 m, 82–83 m, 104 m). Z popisu vyplývá, že se v některých případech muselo jednat o poměrně velké chodby vyplněné fluvialními sedimenty, jak dokazuje vrt 1 (32–34 m).

Nadložní sedimenty odpovídají třem časově různým cyklům. Nejstarší polohou je velká vápencová suť nebo vápencové valouny. Jejich mocnost je 8 m a nacházejí se pouze v nejhlubší části údolí, tj. ve vrtech 2, 3 a 4. V jejich nadloží, a to opět pouze v nejhlubší části údolí, leží středně zrnité až hrubě zrnité písky žluté barvy. Jejich mocnost je kolem 8 m. Nejmladší sedimenty spojené zřejmě s tvorbou menšího koryta a s pozdější dobou jsou již zcela odlišné. Jsou složené z vápencové suti, vápencových balvanů, z „hlíny“ a písku žlutohnědé barvy. Jejich mocnost je kolem 20 m. Je vysoce pravděpodobné, že celé souvrství sedimentů by bylo možné při dobrém popisu rozdělit na větší počet vrstev.

Interpretace

Obě hluboké sníženiny (koryta, řečiště) nacházející se zhruba před a pod dřívější administrativní budovou a před vchodem do Punkevních jeskyní mohly být způsobené pouze dlouhodobou erozí vytékajícího vodního toku z vápencového masivu. U obou se zřejmě jedná o výtok dřívější Punkvy. Výše položené časově mladší prohloubení je mnohem menší než spodní. Možná se jednalo pouze o vedlejší rameno nebo o časově kratší dobu. V každém případě se pod budovou nacházejí dva časově odlišné výtoky Paleopunkvy. K jejich časovému zařazení nejsou dostačující údaje, předpokládám však, že budou starší než kvartér. To se týká i většiny nadložních sedimentů.

Pouze u nejstaršího výtoku nacházíme dva nejspodnější sedimentační cykly. U mladšího výtoku jsou již jen sedimenty nacházející se v celém podélném profilu v nadloží nejstarších sedimentačních vrstev.

Pokud se týče sedimentů, velmi často se objevují písky žlutě nebo žlutohnědě zbarvené (především mocná vrstva u spodního výtoku) a pískovce. Nejblíže velmi podobné písky, případně pískovce, jsou popisované z okolí Suchdola, kde byly spláchnuty i do Kančího ponoru. D. Hypr je popisuje takto: Deprese je vytvořena v pestře zbarvených žlutohnědých silně zvětralých pískovcích. Ty jsou středně zrnité, místy s hrubší příměsí. V Kančím ponoru se nacházely písčito-jílovité sedimenty mezi bloky červených a žlutých pískovců, zcela bez přítomnosti vápenců. Hydrograficky náleží tato občasná vodoteč do povodí Punkvy (zpráva L. Láníka, předsedy skupiny Topas). Je vysoce pravděpodobné, že přítomné písky v nadloží údolních vápenců a pískovce v krasových dutinách budou stejného původu.

Jeskynní chodby v několika hloubkách hluboko ve vápencích, z nichž určitě jedna byla vyplněna fluviálními sedimenty (hloubka 32–34 m), čekají ještě na své karsologické vyhodnocení. Totéž se týká i vzájemných vztahů Paleopunkvy k dnešnímu toku Punkvy, k Macošě a k Amatérské jeskyni.

Popisované spodní řečiště Paleopunkvy je jejím nejstarším výtokem v Pustém žlebu. Chodba ve hloubce 34 m, vyplněná fluviálními sedimenty, představuje dnes nejnížší jeskynní patro v odvodňování severní části Moravského krasu.

Jeskyně Jezevčí díra

Jiří Prokop (ZO 6–18 Cunicunulus)

Nedaleko obce Jasenice v okrese Třebíč se v údolí potoka Jasinka nachází jeskyně nazvaná Jezevčí díra. Jde o krasovou jeskyňku, vzniklou v osamělé vápencové kře, v širokém okolí ojedinělou.

Vchod se nachází na úpatí zalesněného kopce. Krom něho vede do jeskyně několik nevelkých otvorů, obývaných patrně opravdu jezevci. Přesto, že jsme během našich návštěv na žádného nenarazili, jsou v jeskynních prostorách cítit zvířecí výměšky.

První návštěvu jeskyně naše skupina uskutečnila již v říjnu roku 1989. Ústí jsme našli bez dlouhého hledání, neboť bylo v terénu na větší vzdálenost dobře patrné. Hlavní prostora jeskyně byla z větší části pokrytá sedimenty, jakož i další prostory jeskyně a dalo se v ní pohybovat pouze po čtyřech nebo plazením. Celková délka průlezných chodeb byla během naší návštěvy přes 30 m.

Jelikož bylo pravděpodobné, že přilehlá ramena jeskyně mohou po odstranění nánosů pokračovat do dalších prostor, rozhodli jsme se jeskyni znovu navštívit.

Následná akce se uskutečnila v červenci 1990. Započali jsme čištěním pravého ramene a vynášením sedimentů z jeskyně ven, na nově založenou haldu.

Jeskyně má bohatě žebrovaný strop a při přenášení vykopaného materiálu nízkou prostorou nebyly střety s žebrováním zrovna příjemné. Kdyby šlo o dlouhodobé pracoviště, bylo by praktičtější nejprve vybrat materiál přímo v hlavních prostorách a potom pokračovat v přilehlých chodbicích. Jelikož jsme měli však stálá pracoviště jinde, a tato lokalita je od nás poměrně daleko, zkusili jsme na této jedné víkendové akci odebrat co nejvíce usazenin a dostat se dále.

Během akce se podařilo dosáhnout dalšího křížení a novým ramenem postoupit asi o 6 m dále, kde chodnice mírně zatáčela. Tím byly aktivity naší skupiny na této lokalitě ukončeny.

Později, když vznikla nová ZO ČSS se sídlem v Třebíči, jsme její členy upozornili na jeskyni s tím, že by jí mohli pojmout jako své pracoviště. Místní speleologové však již měli vytipované jiné místo a ponechali si jeskyni jako záložní pracoviště do budoucna. Bohužel žádné budoucno nebylo, neboť zmíněná ZO za pár let opět zanikla.

Foto 1 Ústí jeskyně

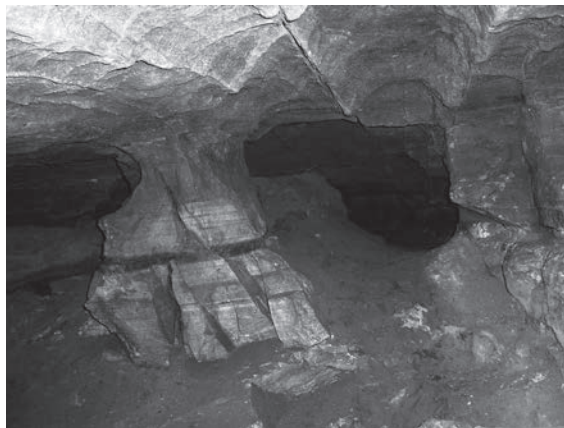

Foto 2 a 3 Vnitřní prostory jeskyně

Naše skupina jeskyni opět navštívila až nyní, v červenci roku 2015. Po dlouhém časovém odstupu jsme ústí jeskyně hledali, jelikož se tvářnost údolí velmi změnila. Dříve bývalo ústí jeskyně v terénu dobře patrné, nyní bylo schované mezi vzrostlými stromy a keři a vidět bylo až přímo při příchodu k jeskyni.

Dalším překvapením byla poměrně velká, čerstvá halda nedaleko ústí. A rovněž vyrovnaná hromada kamení, které bylo z jeskyně vnošené ven. Je zřejmé, že v jeskyni někdo ještě nedávno pracoval, nebo pracuje. Bylo to vidět hned při vstupu do jeskyně. Sedimenty byly vybrané místy snad až na počvu a jeskyní se dalo místy téměř vzpřímeně projít. Kus od ústí nás čekalo ještě jedno překvapení. Byly to barely uložené jeden vedle druhého a všechny plné potravin a pití.

Tuto záhadu se nám však podařilo brzy odhalit. Po prohlídce jeskyně jsme vyšli ven a šli jsme úzkou pěšinkou, o které jsme před tím nevěděli, z lesíka do údolí. Když jsme sestoupili dolů, viděli jsme před sebou plno stanů na podsadách – prostě klasický letní tábor.

Byl ve stadiu dokončování příprav k táboření, ale vedoucí si našli chvíli času s námi pohovořit.

Na první naší otázku, kdo v jeskyni pracuje, bohužel nedovedli odpovědět. Objasnili nám pouze druhou věc a to právě nanošené potraviny a nápoje do jeskyně. Jeskyni objevili již loni během toulek po okolí a nyní ji využívají jako výtečnou a prostornou ledničku pro tábor.

Potom jsme ještě v blízké obci Jesenici navštívili pána, který před lety spolupracoval s třebíčskou ZO ČSS a rovněž se o podzemí zajímal. Domnívali jsme se, že by o současných aktivitách v jeskyni něco mohl vědět, ale bohužel i on nás zklamal a neměl o tom, co se tam děje, ponětí.

Třeba na tento článek zareaguje některý čtenář Spelea a ozve se nám.

Pseudokras a historické podzemí

Proběhlo 13. mezinárodní sympozium o pseudokrasu

Jan Lenart (ZO 7-01 Orcus)

Ve dnech 16.–20. 9. 2015 se v Kunčicích pod Ondřejníkem uskutečnilo 13. mezinárodní sympozium o pseudokrasu. Akce se zúčastnilo 52 zájemců o nekrasovou speleologii z 9 zemí (Česko, Slovensko, Polsko, Maďarsko, Rakousko, Německo, Nizozemsko, Švédsko a Nový Zéland). Připraveny byly odborné přednášky, bohaté občerstvení, ale také několik exkurzí do rozsedlinových jeskyní Moravskoslezských Beskyd. Pořádajícími organizacemi byly ZO 7-01 Orcus a Ostravská univerzita – katedra fyzické geografie a geoekologie. Na uspořádání přispěl Moravskoslezský kraj prostředky z programu Podpora vědy a výzkumu v Moravskoslezském kraji 2014.

Účastníkům akce velmi přálo počasí, a tak se mohli po několik dní v přestávkách slunit na terase s překrásnou vyhlídkou na Beskydy. Někteří využili i bazén. Program byl ovšem dosti náročný, přednášky se střídaly s dobrým jídlem, a tak si leckdo ani nevšiml, jak rychle čas setkání uplynul. O účastníky se starali členové ZO 7-01 Orcus. Zejména Brepta by si zasloužil za odvedenou práci alespoň jedno vydání Speleofóra zadarmo. Němcům a Rakušákům zachutnalo nejmenované hořké severomoravské pivo. Jeden večer byl připraven také raut.

Ale aby to nevypadalo, že se všichni pouze bavili, připraven byl také bohatý odborný program. Přednášky s nekrasovou tematikou si připravili členové Pseudokrasové komise UIS, členové univerzit, zahraničních výzkumných týmů ale i studenti. Po skončení každé prezentace následovala krátká diskuze. Mezi odbornými tématy zazněla ta z pískovců České křídové tabule, flyšových Karpat

nebo např. téma speleotém v lávových jeskyních. Připravena byla také posterová sekce, kde (zejména při rautu) účastníci živě debatovali. A mezitím, co ve večerních hodinách zasedala Komise pro pseudokras, tři auta s mezinárodní posádkou se už rozjela do naší nejdelší jeskyně Cyrilka, která je po letošním drobném objevu opět o něco delší (552 m).

Řádné exkurze byly připraveny na poslední dva dny konference. Páteční slunce hrálo účastníky při cestě z Pusteven na Čertův mlýn, zatímco druhá parta (ti méně zdatní) se nechala auty vyvézt až do sedla pod Kněhyni, kde rovněž navštívili slavný Čertův mlýn. Nejvyšší hora Zlínského kraje skrývá dnes již známý Čertův stůl, bizarní skalní útvar, který vznikl při gravitačních pohybech na temeni hory. Obdivovali jsme také ďáblovu tvář, vtisknutou přímo do skalního bloku. Pak už cesta vedla neomylně ke Kněhynské jeskyni, 57 m hluboké propasti.

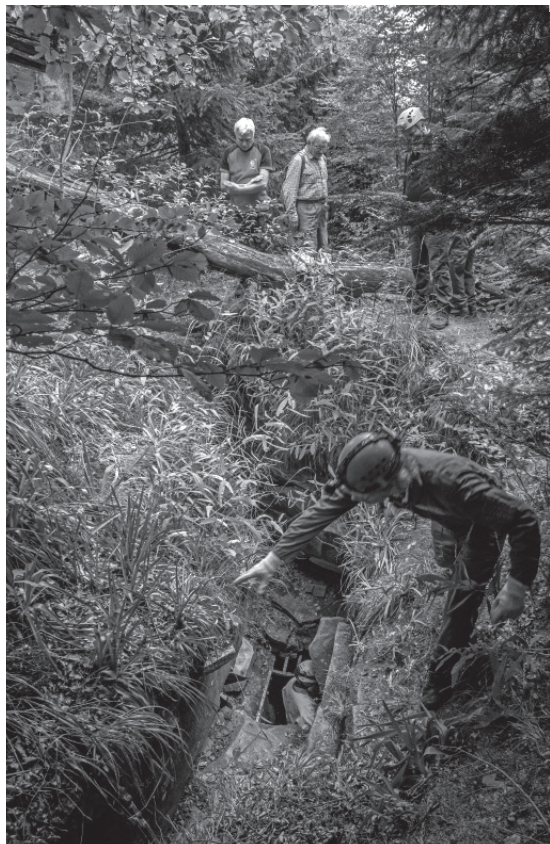

Foto 1 Ústí Kněhynské propasti

Zde se účastníci rozdělili podle výkonnosti do několika skupin. Ti zdatní se vypravili na dno, středně zdatní do Dómu objevitelů, slabší jedinci pak do horního patra a někteří obdivovali skalky a výhledy na povrch, mezitím co Pepa připravoval vinné občerstvení pro lezce. Extrémní skupinu tvořil Němec, který propast dokonce slaňoval. Kněhynská jeskyně je naštěstí dostatečně členitá a prostorná, takže se skupiny vlastně ani nepotkaly. Následoval dovoz balíčků s obědem až na místo a hurá zpět na Pustevny beskydskými pralesy přes NPR Kněhyně–Čertův mlýn.

Sobotní exkurze přivítala hrstku zájemců o poněkud těžší cestu Velkou

Foto 2 Exkurze do Velké Ondrážovy jeskyně

Ondrášovou jeskyní mlhou a chladným počasím. Hlavně Poláci se ale nechtěli nechat odradit. Navštívujeme nejprve Horní Mazácké skály, kde měl být výhled do údolí, ale mlha vše zhatila. Stoupáme k jeskyni, kde se opět rozdělujeme, tentokrát na skupiny povrchovou a podzemní. Už dopředu máme plán protáhnout zájemce celým okruhem jeskyně. Znamená to dostat se po hodině prolézání propastí a plazivek, které se střídají s většími dómy, na místo, které je 5 m vzdáleno od vstupu. Cestu však komplikuje nejtěžší plazivka jeskyně a ne každému se ji podaří překonat. „Máte teď dvě možnosti: buď se dostanete přes plazivku a po 5 m vylezete ven, nebo musíte celou tu cestu zpět.“ Černého Petra si vylosoval Tomasz, který se do plazivky nevešel, a tak ho Martin musel doprovázet zpět přes střední patro jeskyně. Po 25 minutách vylézají na povrch. Exkurze končí, rozdáváme vodu a balíme. Sympozium se velmi vydařilo a těšíme se na další setkání podobného typu.

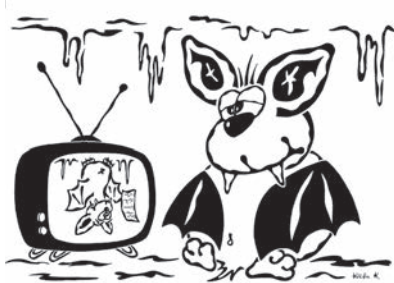

Foto 3 Sympozium, přednáška

Autory fotografií jsou O. Jenka, J. Lenart, J. Urban.

Foto 4 A tolik se nás sešlo

Krátké a jiné zprávy

Speleookénko

Přehled zpráv a zpráviček z internetových serverů (červen–září 2015)
(ochutnávka z webů – pokud máte zájem vědět víc, hledejte na příslušných webech)

Jan Kelf Flek

ČSS

<http://www.speleo.cz/>

Výskyt vztekliny u netopýra

Tisková zpráva – Výsledek laboratorního vyšetření provedeného ve Státním veterinárním ústavu Praha dnes potvrdil výskyt vztekliny u netopýra večerního nalezeného v Riegrových sadech v Praze. Přestože se jedná o specifický typ viru, který je adaptovaný na letouny, představuje potenciální riziko i pro člověka. Přenos tohoto typu viru vztekliny na člověka je vzácný, ale přesto je třeba mít se na pozoru při nálezuhynulého netopýra, nebo jedince s atypickým chováním.

Nové objevy v jeskyni Dalovica pecina

<http://www.speleo.cz/nove-objevy-v-jeskyni-dalovica-pecina>

Ve dnech 20. 8.–28. 8. proběhla společná česko-polská expedice Medúza 2015 do jeskyně Dalovica pecina, nacházející se v Černé Hoře.

UIS oslavila 50 let své existence

Do slovinského města Postojna a do nedaleké stejnojmenné jeskyně se v pátek 19. června 2015 sjelo více než 250 speleologů ze 40 zemí, aby si zde připomněli 50 let trvání světové speleologické organizace – UIS.

ZO ČSS 1–05 Geospeleos

<http://www.geospeleos.com/Pages/Intro.htm>

Fotografie z jubilejního 50. Petrbockova memoriálu a celkové výsledky.

Byla opravena ohniska frekvencí v radiotestu z Čeřinky.

Zaprášený videoarchiv Standy Vaněčka Amerika západ, Arnika, Arnoldka, Býčí skála, Dlouhá žíla, Doly Stříbro, Ementál, Lilijicová, Moravský kras, Nad Kačákem, Nová amatérská j., Petrbock 1994 a 1995, Richard, Stará Amatérská j., Stará Aragonitová j., Stromeček 1995, Trafačka.

Odtajněny staré fotoarchivy Kaňk, Nevřeň, Richard.

ZO ČSS 1–06 Speleologický klub Praha

http://speleo.kuk.cz/index.php?id=cl_list

14. 6. 2015 40 let o d objevu jeskyně Martina v Českém krasu

22. 6. 2015 Lezecký den na Chlumu a školení první p omoci

25. 8. 2015 Pr oběhla Netopýří noc na Chlumu 2015

ZO ČSS 1–10 Speleoaquanaut

<http://www.speleoaquanaut.cz/stranka-home-1>

Slavný lom podruhé

Akce v lomu Mexiko v Českém krasu, naplánovaná na 11. 7. 2015, byla opět zaměřena na kondiční trénink jednodanové techniky SRT spojený s návštěvou pietního místa.

Jeskyňářský tábor ve Slovenském krasu – 19.–25. 7. 2015 proběhl ve Slovenském krasu jeskyňářský tábor, kterého se zúčastnili členové skupin Minotaurus, Speleoaquanaut, Tetín a Niphargus.

Oslavujeme: třetí Čech za 3. sifonem Emergence du Ressel!

Kamensko – akce s mládeží 12. 9. 2015, západní část systému Amerika, lom Kamensko. Věkové rozmezí členů výpravy 4–44 let.

ZO ČSS 4–01 Liberec

<http://www.speleolbc.cz/default.aspx>

12. ročník speleologického dne v Hanychovská jeskyni se konal 11. 7. 2015 na tradičním místě v Panském lomu a v ústí Hanychovské j.

29. 8. a 20. 9. 2015 Ondříkovice – Turnovský kras

V dosud málo probádaném Turnovském krasu jsme podnikli prolongační akce v paleovývěru nemajícím zatím jméno. Zatím o tom mluvíme jako o „díře u Turnova“.

Akce na Dvoustovce – první postřehy z nové lokality.

ZO ČSS 6–01 Býčí skála

<http://www.byciskala.cz/new/index.php>

V sobotu 4.7. 2015 úspěšně proběhla výprava Na pivo z Býčí skály do Rudic a zpět jeskynním systémem Jedovnického potoka ve složení: Jiří Havlík, David Mikeš.

Dne 24. 3. 2015 zemřel Hugo Havel, jeskyňář a horolezec.

Brožury a publikace o Býčí skále ke stažení v „pdf“ a recenze té nejnovější.

Dny otevřených dveří 2015 – fotografie z letošního ročníku dnů otevřených dveří a Sterkání v Josefovském údolí.

ZO ČSS 6–08 Dagmar

<http://www.jeskynar.cz/dagmar>

11.–14. 6. 2015 Tisovec: objev nové jeskyně v Hlbočském jaruku.

27.–28. 6. 2015 Strážovské vrchy: Zelená Modrá

Nálezová zpráva z jeskyně Dagmar – Prolongační výkopové práce v Dómu nádob ve spojovací chodbičce do Kaple přinesly kromě významného postupu s menšími objevy volných prostor i jeden zajímavý nález – spirálové ulity.

Zprávy z akcí v Dómu nádob a Dagmaráckého pracovního týdne.

ZO ČSS 6–11 Královopolská

<http://www.ochozska-jeskyne.euweb.cz/>

22. 7. 2015 Životní jubileum dlouholetého člena, kamaráda Slávka Veselého.

29. 8. 2015 Dny otevřených dveří: k životnímu jubileu Slavomíra Veselého a 26. 9. 2015 k svátku svatého Václava.

ZO ČSS 6–12 Speleoklub Brno

Sedmdesátiletá historie Speleologického klubu v Brně – předchůdce ČSS

Článek byl napsán k 70. výročí vzniku Speleologického klubu, nejstarší a největší organizace v České republice, která se zásadním způsobem zasloužila o mimořádný rozvoj speleologie v Moravském krasu a historickým objevem Amatérské jeskyně, která má dnes délku přes 40 km, se zapsala do dějin nejen české speleologie. V příspěvku je stručně popsána historie organizace a její činnost až do současné doby.

ZO ČSS 6–14 Suchý žleb

<http://www.suchy-zleb.cz/cs/?lang=cs>

Po delší odmlce, kdy v podstatě nebylo o čem psát, se stále pravidelně každý druhý víkend snažíme prohrabat pod Harbechy závrtem č.1. Od února se potýkáme s odstraněním uvolněných kulis a zmenšením těženého profilu.

ZO ČSS 6–17 Topas

<http://topas.speleo.cz/Topas/Aktuality/Aktuality.html>

6. 6. 2015 Tradiční Topasový rodinný výlet do oblasti Rychlebských hor u Vápenné.

ZO ČSS 6–18 Cunicunulus

<https://www.speleojihlava.cz/>

11. 7. 2015 Zámek Náměšť nad Oslavou – prohlídka historického podzemí, které má několik pater a je částečně raženo ve skále. Ze dvou pater v podzemí je vstup i do stejné studny.
8. 8. 2015 Prohlídka stavu podzemí v Hostěradicích – kontrola stavu podzemí v Hostěradicích. Podzemí je celkem stabilní a žádné větší sesuvy zde nejsou.

ZO ČSS 6–19 Plánivy

<http://www.planivy.cz/index.php?page=planivy§ion=novinky>

4. 8. 2015 Letní expedice Slovinsko 2015 – Fiasko strike.
Jak název napovídá, letošní letní expedice byla poznamenána řadou nezdarů. Naštěstí se jednalo jen o zážitkové, objevené a materiální nezdary a nedošlo k žádnému zranění.
15. 9. 2015 Čerpací pokus v sifonu Spirálka-13C.

ZO ČSS 6–20 Moravský kras

<http://zo620mk.webnode.cz/archiv-akci/a2015/>

11. 6.–14. 6. 2015 Akce Slovensko – Tisovec, Čertova jeskyně.
Zprávy z prací v Matalově Vymodlené – kopání ve Ztracené chodbě, práce v Šikmém komíně.

ZO ČSS 6–22 Devon

<http://6-22.speleo.cz/>

20. 6. 2015 – NAJ – Sloupský koridor
Opět jsme se vydali zjistit situaci kolem Nultého sifonu, který je stále zavřený. Anděl dodal nové hadice na nový čerpací pokus.
18. 7. 2015 Okr ouhlík – Jezírková chodba
Nejdříve zprovozňujeme kladku na lanovce. V Jezírkové je dnes relativně sucho. Rozjíždíme těžbu a valíme jeden kýbl za druhým. Mezera pod stropem je stále v rozmezí 5–10 cm a je stále vidět kupředu.
25. 7. 2015 Okr ouhlík – Jezírková chodba
Jedeme jak lokomotivy a za akci se nám daří postoupit o slušný $\frac{3}{4}$ m kupředu, kýble opět není čas počítat, ale to není absolutně podstatné – podstatná je jiná věc, konečně po dlouhé době snažení jsme na dosah volné části, prostě, do které jsme nakukovali na čelbě. Při příští akci je velmi pravděpodobné, že se konečně prokopeme někam kupředu – snad se zase kousek proplazíme, popolezeme, proběhneme, snad i ztratíme ve spleti rozsáhlých chodeb pokračování Okrouhlíku.
8. 8. 2015 Okr ouhlík – Jezírková chodba

Takže jdeme na to – po dlouhé době konečně zase nějaký objev. Prostor je dlouhá asi 4 m a široká okolo 1,5 m, na výšku má 1,5 m. Za ohybem dále pokračuje bohužel zase neprůleznou chodbičkou o šířce 0,5 m, výšce 5–15 cm.

3.–8. 7. 2015 Rumunsko – krasová oblast Bigaru – Nalezli jsme jeskyně známé, menší neznámé, nějaké štoly. Družbu jsme provedli s geologem z Bukurešti. Navštívili jsme také zajímavé lokality v oblasti kaňonu Dunaje.

19.–29. 8. 2015 Exp edice Medúza 2015 – Černá hora

19. 9. 2015 – SZS cvičení Piková dáma – nácvik záchrany zraněného a jeho transportu z jeskyně.

ZO ČSS 6–25 Pustý žleb

<http://pustyzleb.cz/>

N. Amatérská jeskyně, záhada vodní hladiny ve Spojovací chodbě vyřešena!

Záhada neznámé volné hladiny v odbočce Spojovací chodby je vyřešena. Trvalo to přes rok, abychom našli odpověď na to, co je to za volnou hladinu, která byla loni v srpnu „objevena“. Dalším průzkumům totiž zabránily prudké srážky z poloviny září 2014. „o“ jezero se zalilo a zůstalo zavřené až do poloviny července letošního roku.

Expedice Medúza 2015 úspěšná!

Ve dnech 20. 8.–28. 8. proběhla společná česko-polská expedice Medúza 2015 do jeskyně Dalovica pecina, nacházející se v Černé Hoře. Expedice navazovala na sérii předchozích expedic, jejichž počátek sahá až do roku 2003, kdy se podařilo objevit rozsáhlé pokračování prostor za tzv. 1. a 2. sifonem. V letošním roce bylo cílem překonání 3. sifonu, který se nachází téměř 3 km daleko, a lezecký průzkum výše položených pater a galerií. V obou případech bylo dosaženo úspěchu a objeveno více než 800 m nových prostor! Cestu za 3. sifonem uzavírá další, v pořadí 4. sifon, jehož překonání bude cílem některé z budoucích expedic. Dalším úspěchem expedice je, že během čtyřdenního pobytu útočného týmu za sifony se podařilo polské části expedice nově zmapovat celý hlavní tah jeskyně v délce cca 4 km a pořídit fotografickou a filmovou dokumentaci.

ZO ČSS 6–26 Speleohistorický klub Brno

<http://www.shkb.cz/>

ZUB – zprávy z pracovních akcí

ZUB – spojení severu s jihem aneb záhada klacku rozřešena

Trocha děr na jihu krasu

6. 9. 2015 První zářijový víkend jsme s Dunou podnikli povrchovku okolím Březiny a Ochoze. Navštívili jsme zdejší *díry menších rozměrů*. Kolem Červinkovy jeskyně jsme došli ke kdysi jistě velmi pěkné jeskyni U studánek.

Její uzávěra dávno patří minulosti a člověk se tak může kochat jen zbytky ulámaných stalaktitů.

Emisárium jezera Albano

20. 9. 2015 – Jelikož ještě nemám všechny emisária prochozené, rozhodl jsem se, že se pokusím dostat do emisária jezera Albano, které se nachází cca 30 km jihovýchodně od Říma. Už dříve jsem navštívil emisário jezera Nemi a hledal vstup do emisária jezera Martignano. Polohu vchodu jsem už znal z minulého roku a tak nezbývalo než doufat, že se půjde dostat dovnitř a alespoň pár metrů projít.

Rakousko: Hallstatt a ledovec Stubai

31. 8. 2015 Martás navštívil podzemí Hallstattu, solný důl a kostnici na místním hřbitově s pomalovanými lebkami, které máme také ve znaku.

Kniha Jaskyne svetového dedičstva na Slovensku – zajímavá kniha, která je jako dělaná pro začínající jeskyňáře. Má 160 stran, vydala ji Správa slovenských jaskýň v roce 2005 a formát je o něco větší než A4.

ZO ČSS 7-01 Orcus Bohumís

<http://www.orcus-speleo.cz/speleologie/Traverz nad Odrou 2015>

Traverz nad Odrou 2015

Nové explorace na Kněhyni

V zimě se za pomoci dronu a termokamery podařilo na jv. svahu Kněhyně lokalizovat místa, která vykazovala vysoký vývěr teplého vzduchu, což by mohlo signalizovat existenci nových jeskyní.

22. 6. 2015 Objevy nových jeskyní p od Hradiskem

Na z. svahu hřebene Hradisko v Javorníkách – Pulčinské hornatině se podařilo při otvírkových pracích objevit nové jeskyně: jeskyni Jura a Mikitovu jeskyni.

2. 7. 2015 Jak jsme nic neobjevili – V místech výchozů studeného vzduchu pod Kněhynskou jeskyní jsme se prvního července pokusili otevřít nové jeskyně.

6. 7. 2015 J eskyně nad Dolní Lomnou?

Když se na Kněhyni ani Záryjích nedaří objevit nic nového, musíme začít jinde. Začínáme na kopcích okolo Dolní Lomné.

3. 8. 2015 Mapování jeskyně Naděje na hřebenu Kopce a instalace žebříku v největší vertikále v této jeskyni.

14. 8. 2015 Do „Valašského Poseidonu“

V roce 2009 popsál Bobek mezi Pulčinskými skalami jeskyni Drápalovy důry, kterou jsme nazvali „Valašský Poseidon“ – proběhl další průzkum.

Expedice ESPAÑA 2015

29. 8. až 7. 9. 2015 Exkurze a studium jeskyní s aragonitovými formami speleotém ve Španělsku a Francii a jejich porovnání s aragonitovými formami na Krymu.

13. mezinárodní sympozium o pseudokrasu jsme připravili a realizovali 16.–19. září 2015 v našich B eskydech.

Barrandien.CZ

<http://www.barrandien.cz/aktuality/archiv/>

Stránky věnované jednomu z geologicky nejvýznamnějších území Evropy. Cílem stránek je seznámit všechny zájemce o geologické a paleontologické dědictví Barrandienu s jeho bohatstvím a umožnit jeho poznání veřejnosti. Inzerují se zde pozvánky na výstavy, přednášky a pod.

Francimus

<http://francimus.webnode.com/>

258. Speleobulvár (květen/2015) – 275. Sp eleobulvár (září/2015)

Hrůzostrašné příběhy ze starých štol, šachet, opuštěných dolů a jiného podzemí

<http://www.korba.cz/>

Jak jsme fotili Podzemní Čechy – o tom, jak vznikala kniha V. Cílka Podzemní Čechy.

Děčínský Sněžník a Správa jeskyní České republiky – vyprávění o ovcích a o tom, jak nám Správa jeskyní ČR nedovolila udělat fotku na Děčínském Sněžníku.

Pražské podzemí – první díl seriálu o pražském podzemí z pera nejpovolanějších autorů – jeho objevitelů.

Malamut – vyprávění o tom, kterak archeologové požádali Surikatu, Pažouta, Kašiho a Lišáka o dokumentaci náhodně objeveného opukového podzemního lomu.

Chrutenická šachta aneb jak na virtuální procházku starým dolem – jak jsme fotili virtuální procházku v Chrutenicích.

Kahan

www.kahan-speleo.cz

Doposud neznámá historická důlní díla objevili stavbaři při vylepšování zatáčky nad Jáchymovem.

Projekt jim avizoval pouze dvě, další pro ně byla překvapením. Jedná se o odvodňovací stolu, která je zhruba 100 m dlouhá, a torza historické budovy.

Projekt gymnázia Ústí nad Orlicí

<http://krasy.gymuo.cz/prispevek=105/>

Cílem projektu s názvem Kras a pseudokras ve výuce přírodovědných předmětů středních škol Pardubického kraje je seznámit studenty s přírodou a krajinou krasových a pseudokrasových oblastí, a to jak formou přednášek, tak především terénními exkurzemi.

Web Oty Šimíčka

http://www.ota-simicek.net/simicek3-171-195_2015

- 13. 6. 2015 Závrt č. 1 a kámen padá 8 m do volna – na planině N a Harbechu.
- 17. 6. 2015 S uchožlebáci – závrt č. 1 na planině N a Harbechu.
- 11. 7. 2015 J eště blíže k objevům na planině Na Harbechu na závrtu č. 1.
- 18. 7. 2015 Planina N a Harbechu a další tajemství.
- 22. 8. 2015 Suchožlebáci – planina Na Harbechu–závrt č. 1 – vzhůru do objevů.
- 5. 9. 2015 S uchožlebáci – cesta k objevům na závrtu č. 1 je otevřená.
- 19. 9. 2015 Planina N a Harbechu – závrt č.1 – objevy a co nového.

Speleo Kerberos a ZO 6–17 Topas

<http://kerberos.webnode.cz/zapisy-z-akci/rok-2015/>

Kamenný ponor – zprávy z pracovních akcí na lokalitách Kamenný ponor a Závrt U hrušky.

Setkání jeskyňářů v Českém krasu **Solvayovy lomy 2.–4. října 2015** **(Ve stopách Jiřího Kukly a Tondy Zelenky)**

Michal Kolčava (ZO 1–05 Geospeleos)

Tak je to za námi, euforie opadla, rány olízány, všechno uklizeno, rozvezeno, sečteno a zapláceno.

A jak to vlastně začalo? Na Setkání 2014 v Javoříčku, mimochodem velmi povedeném, jsme s napětím vyčkávali, kdo převezme pořadatelskou štafetu na další rok – výsledek: nikdo. „Ošetřovatel“ putovní myšlenky Radim Brom tedy začal vyjednávat. Jelikož naše skupina Geospeleos právě s javoříčskou Estavelou vedla neúspěšný duel o pořadatelství o rok dříve na rovněž velmi dobře připraveném Setkání jeskyňářů v Liberci, byli jsme my – vyčkávající – osloveni.

Přestože pomyslná laťka byla vysoko, vzali jsme si úkol za svůj a raději hned v únoru začali akci připravovat. To jsme ještě nevěděli, jakým překážkám budeme muset čelit, aby byl výsledek alespoň poměřitelný s našimi předchůdci. První překážka přišla záhy. Myšlenka zorganizovat akci ve výletní hospůdce U Krobiána v Hostímí narazila na režim nočního klidu. Ačkoliv pouze mizivá část místního obyvatelstva je na hluk na vsi precitlivělá, její schopnost i po

Foto 1 Pořadatelský tým (Foto J. Bílek)

hmatu vytukat číslo policie každou půlhodinu, nás donutila poohlédnout se po jiném místě, nejlépe někde hluboko v lese. Volba byla jasná, uprostřed našeho „speleo-teritoria“ je lomařský skanzen Solvayovy lomy, který vybudoval bratrský spolek Společnost Barbora a jehož někteří členové jsou rovněž našimi členy.

Narazili jsme však na další ale... – v místě není elektřina, voda, a ani pro tento účel použitelná střecha nad hlavou. Vše je nutné zajistit a dodat, vybavit vše pro případ deště a zimy. Paralelně s tím bylo nutné vyjednat výjimku MŽP, neboť lokalita je na hranici národní přírodní rezervace. Zahájeno bylo také jednání se sponzory a výrobci „přidaných hodnot“, tj. trik, samolepek, plakátů, SpeleoCD, označovacích pásek atd. Než se např. trika ocitla na pultu v registračním stanu, došlo také k nesnázím – kdesi v prostoru mezi autorskými návrhy a grafickým výstupem zhltila hotový materiál nenápadná černá díra a bylo nutné začít znovu, což ocenil předem vyjednaný a se vším seznámený výrobce potiskem tím, že nás poslal do háje. Přes noc se ale našel výrobce jiný, museli

jsme však narychlo změnit barvy triku, což mohlo přinést zklamání těm, kteří si již přes web „Setkání“ triko v určité barvě objednali. Trika byla den před akcí hotová...

„Střecha nad hlavou“ byla řešena zbudováním skupiny velkých stanů (konferenční, společenský, výstavní, registrační, dětský, kuchyně, spací...), které se v různých variantách většinou nechtěly vejít do vytipovaných lokací (dokud nestály, nebylo jasné, co kde bude a tudíž nešel vytisknout pro účastníky ani jasný plánec areálu). Např. předem plánovanou stravovací zónu bez varování obsadily historické nakladače až ze Španělska. Musela být proto použita metoda „kolektivní improvizace“ a jak vyplynulo z výsledku, byla to úspěšná volba.

Účastníci se tak mohli během pátečního večera formou několika přednášek a krátkých filmů seznámit se Solvayovými lomy a jeskyněmi v jejich okolí, shlédnout premiéru nového filmu o Petzoldových jeskyních a medailon věnovaný Ferrymu Skřivánkovi. Večer byl věnován také vzpomínce na Tonda Zelenku.

Sobotní dopoledne patřilo exkurzím. Účastníci tak mohli navštívit Aragonitku, Arniku, Arnoldku, Čerinku, Javorku, Martinu, Nad Kačákem, Petzoldovy jeskyně, Srbské a Netopyří na Chlumu a Studniční jeskyni. Z montánních exkurzí pak bylo možné vybírat z dolů Skalka (Mníšek p. B.), Chrustenice, Mořina – Amerika a nebo zvolit podrobnou prohlídku Solvayových lomů. Geologické a další zajímavosti představila povrchová exkurze vedená Karlem Žákem. K nahlédnutí do tmy mohla posloužit jeskyně Delfy přímo v areálu tábořiště Setkání. Výstavní stan nabídl vzpomínku na krasové velikány, jímž bylo letošní Setkání zasvěceno, dále prezentaci lokalit naší skupiny či 70 kreseb s podzemní i nadzemní tematikou.

Během dne bylo možné absolvovat jízdu historickým vlakem úzkorozchodné železnice Solvayových lomů vyjíždějícím z areálu Setkání do jižního lomu, kde Speleologická záchranná služba připravila pro účastníky 80 m dlouhý lanový traverz. Odpoledne pak patřilo jednak konferenci „Výzkum v podzemí 2015“, kde zaznělo 12 většinou velmi kvalitních a zajímavých přednášek a jednak tradiční fotografické soutěži „Czech Speleo Photo 2015“ v budově historické třídní vápence. Během dne také zazněla vzpomínka na Jiřího Kuklu. Sobotní program vrcholil vyhlášením vítězů fotosoutěže, oficiálním rozloučením s účastníky letošního Setkání, tombolou a vystoupením kapely „Atd...“ s hosty, která odehrála téměř 50 písní. V neděli bylo možné znovu navštívit některé z vybraných exkurzních lokalit a pro zájemce byla připravena možnost potápění v jezeře lomu Velká Amerika.

Celkový počet registrovaných účastníků včetně organizačního týmu dosáhl čísla 247, navštívili nás také kolegové ze Slovenska, Polska, Belgie a Řecka. Měli jsme obrovskou radost, že přijelo tolik známých tváří. Spokojenost účastníků ukázala, že vložený čas a práce nebyly promarněny, podíl na tom mělo nejen v rámci ČR jedinečné místo s přívětivou atmosférou dýchající průmyslo-

Foto 2 Traverz v jižním lomu – celý den u něj stála fronta svezení chtivých (Foto L. Pražáková)

vou historií, ale také to, že se tu sešli lidé, kteří něco dovedou a to napříč velkou škálou technických a vědních oborů a umění. Velký dík Vám všem, kteří jste nám pomohli.

Na Svatého Petra bohužel nemáme mailovou adresu, už ani na Tondu Zelenku, na George Kuklu a prvního předsedu Spol. Barbora Roberta Švajdu. Někdo z nich tam nahoře musel zařídit to nádherné počasí, rozfoukat mraky a říct slunci, aby tyhle dny na nás svítlo trochu víc; a s prvním deštěm vyčkat až na zabalení posledního stanu na neděli podvečer. Kluci – děkujeme!

Bohužel ani letos se následovník nenašel, ale věříme, že se dodatečně někdo najde a tradice nezanikne. Držíme mu palce a rádi s organizací Setkání 2016 poradíme.

**Setkání jeskyňářů
v Českém krasu**
Ve stopách Jiřího Kukly a Tondy Zelenky

Sponzoři a partneři akce :

SPEA
STAVBY

DATASERVIS

KÜBECK
HYPERBARICKÁ A POTÁPĚCKÁ MEDICINA

AQH

LOMY MORŇNA spol. s r.o.

ARCADIS
Design & Construction
for natural and
built assets

Tábořiště u Karla
Český Stříteč

Děkujeme !! :-)

Solvayovy lomy 2015

Solvayovy lomy 2015

Foto 3 Postava uprostřed jest Alfréd, na kterém byla demonstrována dnes již historická jeskyňářská výstroj

Czech Speleo Photo 2015 – výsledky soutěže

Tato fotografická soutěž se tradičně konala během Setkání jeskyňářů v Českém krasu v Solvayových lomech. Fotografie byly vystaveny v budově historické třídní vápence. Sponzorem soutěže byl Fotolab Janečka. Děkujeme!

Oceněné fotografie budou postupně otištěny ve Speleu.

Porota: V. Káňa, P. Janečka, O. Nagy

Kategorie A Krasová fotografie

1. místo	Evžen Janoušek	Altinbesik – Zlatá kolébka
2. místo	Igor Harna	Jeskyně Pekárna
3. místo	Jaroslav Šanda	Nová Stanišovská jaskyňa
3. místo	Pawel Ruda (PL)	Bez názvu

Kategorie B Montanistika a historické podzemí

1. místo	Neuděluje se	
2. místo	Ladislav Lahoda	Chladnou tmou
3. místo	Štěpán Horák	Další zkáza ledové výzdoby

Kategorie C Duchové a přízraky v podzemí

1. místo	Ladislav Lahoda	Příliš vzdálená štola
2. místo	Ivan Kle Ramone	Bez názvu
3. místo	Pavel Jindrák	Duch podzemí

Kategorie D Divácké hlasování

1. místo	Igor Harna	Jeskyně Pekárna
2. místo	Ivan Kle Ramone	Bez názvu
3. místo	Evžen Janoušek	Altinbesik – druhé a třetí jezero

Setkání jeskyněářů tetínské skupiny ke 40. výročí objevení j. Martina

Ladislav Pecka – Smrťák (ZO 1–02 Tetín)

Zcela nehistoricky, dne 6. 6. 2015, se na základně tetínské skupiny sešla společnost, kterou spojovalo jedno – současné nebo dřívější členství ve skupině Tetín. No, nebyl to od objevitelů Martynej nejlepší nápad, objevovat významnou jeskyni o prázdninách. To se dost špatně organizují oslavy (důležitě upozornění pro budoucí objevitele).

Po létech jsme na některé ztratili kontakt, děvčata se skryla pod krycími jmény. Některým akce nevyšla, Kuba Zelinka ji promarodil, Petr Kohout, jeden z objevitelů Martynej, se nemohl uvolnit z práce. Další bývalé člence omarodilo dítě, prostě život.

Z těch otců zakladatelů se zde objevil Jirka Plot–Šiška, Jaromír Pecka–Bubák, Standa Kubrycht–Stenli, Martin Pecka–Cip, Irena Jančaříková.

Z původních zakladatelů, kteří jsou dále aktivními členy, zde byl v první řadě Josef Plot–Bidlo, Mirek Hahn–Permon (bez něj a P. Kohouta–Hůti bychom se těžko k nějaké oslavě scházeli). Dále zde byli Roman Živor, H. Plotová a autor těchto řádků.

Důležitá byla i účast všech bývalých šéfů skupin od Bidla, přes Ivana Kotrče a Pavla Zbuzka. Scházel jen trpící Kuba Zelinka, tomu jsme poslali aspoň SMS a MMS, aby mu v té nemocnici nebylo (nebo bylo ještě víc) smutno.

Milan Hankovec, takto strakonický archivář, nás vrátil do roku 83, kdy náš spolukopáč a tramp Pavel Schich–Uzlíček (dneska je z něj řádný Uzel) podal tajně před odchodem na zelený dvouletý vandr inzerát do Táborového ohně Mladého světa, že se přijmou účastníci na speleologický výzkum. A tak se objevili na jeskyních T. Koza, F. Muchna, M. a J. Krotlové, P. Skramuský a další. Ostatně ani pobyt v Janovicích nad Úhlavou Uzel neproflákal, zlanaril pro jeskyně tehdejší soldáty ČSLA I. Kotrče a J. Kocourka–Harryho.

Během dne se akce, včetně exkurzí do Tetínské propásky II a Plší jeskyně, zúčastnilo 52 současných i minulých členů včetně čekatelů. Spolu s rodinnými příslušníky, dětmi a příležitostnými spolukopáči na 70 lidí. K tomu účast dalších kamarádů z Geospeleos či Zlatého koně, z nichž nejvýznamnějším hostem byl i V. Lysenko–Lýsa.

Oficiálně akce začala v 16 hodin, nejprve jsme minutou ticha uctili památku kamarádů, kteří už odešli kopat do věčných lovišť. Poté účastníky pozdravil místostarosta Tetína Martin Novák, kdysi člen družiny Wabiho Stárky. Hezky

byl i vzkaz pro účastníky od pana doktora Vencla, vedoucího archeologického výzkumu Martiny.

No a pak se jedlo, pilo, hodovalo, promítalo. Z diáků i flešek se objevovaly na plátně tváře mladší o mnoho let, opět se na nich lezlo do Martiny, Nové jeskyně, Terasovky, Portálky a dalších lokalit. Znovu se lezlo na Plešivecké a Silické planině, objevily se záběry ze Sardinie a jiných míst, kde se naši za ta léta snažili. Někteří přinesli archivní černobílé fotografie.

Při promítání fotek a diapozitivů z historie mně padla do oka jedna záležitost. Na starých fotkách, formátu kinofilm, focených většinou na fotácích sovětské provenience, jsou fotografované postavy štíhlé, na fotkách nových, focených moderními fotoaparáty jsou totiž lidé obézní, až tlustí. Takže vážení přátelé – za všechno můžou ty zatracené pixely, čím víc pixelů, tím tlustější fotografované objekty.

Zajímavý průřez speleologickou módou od starých montérek a fáraček k moderním kombinézám, od pletených kulichů jako bezpečnostních prvků přes různé typy důlních či stavebních přileb až po současnost. Jednostopé žebříčky, lanová udělátka hlavně z dílny Standy Kubrychta z přelomu 70. a 80. let. Doma šité úvazky a sedáky, moderní výstroj. Tříbuřtové baterky, udělátka na helmy s Hipmanovými karbidkami či různými typy podomácku zmáklých čelovek.

Na mnohých fotkách prošel průřez jedincem od vychrtlého mládence, odrostlého školním škamnách, až po obtlouštělého fotra, marně maskujícího svůj „přívěšek“ pod volnou kombinézou. K tomu jen člověka napadá, co v tom žrádle teď je, že jsme tak oplácení? No, nebude to čirou náhodou tak, že pod laskavým dozorem vrchního správce drůbežárny Gusty Husáka jsme ty díry kopali každý víkend, někdy i v týdně, občas jako náplň pracovní doby – asi odboj?

Povedenou akci doprovodila country skupina Stopaři, po jejich odchodu tvrdil muziku Martin Paur–Galapetr se svojí basou, na kytaru hrál Robin Huňáček. Občerstvení zajistila Hanka Plotová, majitelka hospůdky „U Plotice“ na Tetíně (kdo z jeskyňářstva se octne na Tetíně – zajděte).

Mobilní WC a pивní sety pronajal pan Duras z Johny servisu, promítání a občerstvení fungovalo díky cenrále R. Frdlíka. Projektor a plátno zapůjčil starosta obce pan ing. Hrdlička ze svojí firmy. To všechno by se neuskutečnilo bez doslova gigantické práce B. Kahlerta, díky níž základna a její okolí doslova prokoukly.

PS Sháníme kontakty na bývalé členy tetínské skupiny!

Ještě k Hugo Havlovi

Josef Pokorný

Skon Hugo Havla a jeho odchod z moravské speleologie jsou sice velkou ztrátou, ale s tím už nic nenaděláme. Postavme se tedy na jeho místo a snažme se objektivně naplnit to, o co Hugo usiloval. Sepsat historii moravské speleologie. Jinou možnost nemáme, pokud chceme zachovat paměť moravské speleologie tak, jak si to Hugo představoval. Podle něj to měla být práce kolektivu pamětníků pod jeho vedením. Se mnou jednal jako s jedním z členů tohoto kolektivu. Je to jediná možnost, jak naplnit Hugův odkaz. Udělám, co budu moci, ale ani já, vzhledem k současnému věku (82) zde nemusím být dlouho.

Koordinátorem a vedoucím tohoto kolektivu by měl být mladší pamětník s pochopením pro ty starší, člověk, který umí psát a smysluplně řídit pracovní kolektiv. Jen tak můžeme naplnit Hugův odkaz. Takže – probudte se a dejte se do práce, noví historici! Pomáhejme si s tím navzájem, dokud to jde! Dokud pamětníci ještě žijí! Je zapotřebí akci odstartovat!

Zájemci, pište na email jos.pokorny@seznam.cz.

Z průvodcovského deníčku – pták Kuhán

Ladislav Pecka–Smrťák

Podle pověsti, půvabně nakreslené Vladimírem Stárkou v roce 1982, sídlí ve skalách pod Tetínem obří velepták Kuhán. Prvně jsem o něm slyšel v okamžiku, když moje máma zjistila, že bratr, kterého poslala na půdu složit prádlo, přeřízl nožem šnůry. Nesl ho před sebou, neb se bál ptáka Kuhána.

Uplynula léta a při provádění turistů se snažím zaujmout i menší děcka, jednak aby nezlobila, jednak aby i pro ně se stal výklad zajímavější. A tak stojím na starém hřbitově u kostela sv. Jana Nepomuckého na skalách nad řekou, vyprávím pár děčkám z výpravy o ptáku Kuhánovi – a v tom jsem ho uviděl.

Jako kdyby mi spadly z očí šupiny, jako bych se probudil ze sna. Přímo proti mně. Tam se skály nad řekou, Šanův kout a synklinála V Kozle proměnily v obří perutě, mezi nimiž vyčníval zoban dravce osamělé trojúhelníkové skály, oddělené od těch oblouků skal roklemi. Jako kdyby startoval obří sup, zemská tíže ještě váže jeho obří tělo, stačí jen pár okamžiků a stín dravce zakryje slunce...

Jubilejní 50. ročník Petrboškova memoriálu

50. ročník Petrboškova memoriálu

- 30.5. 2015
- 36km
- stoupání 786m
- 80 účastníků, z toho 67 registrovaných závodníků v 16 družstvech, včetně 1 družstva ze Slovenska
- předsednictvo ČSS darovalo pamětní medaile
- skupina Geospeleos zajistila pamětní trička
- večerní posezení: 200piv, 60buřtů, 30kg prase

Staženo z webu ZO 1-05 G eospeleos, autory fotografií jsou Lysenko jun., Zdeněk Řežábek a Ivo Záruba.

Foto 1 Bojovalo se s veškerým nasazením

Foto 2 O dramatické chvílky nebyla nouze

Foto 3 Vítěz byl po zásluze oceněn

Foto 4 A tak zase napřesrok

České podzemí 2016 – výzva k zaslání abstraktů

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

dovolujeme si Vás oslovit s nabídkou aktivní účasti na čtvrtém ročníku konference České podzemí, která je věnována ochraně a alternativnímu využití montánních památek. Akce je pojata jako neformální mezioborové setkání odborníků z oblasti geologie, speleologie, biospeleologie, hornictví, archeologie, památkové péče, managementu cestovního ruchu a dalších, kteří se při své práci zabývají ochranou montánních památek a problematikou jejich alternativního využití. Unikátním přínosem akce je především příležitost ke vzájemné výměně zkušeností napříč různými obory.

Vítány jsou návrhy příspěvků, které se nejlépe, avšak nikoli nutně, dotýkají následujících témat:

1. Praktické zkušenosti s projekty záchrany montánních památek.
2. Zkušenosti s provozováním hornických skanzenů a podzemních expozic.
3. Průzkum montánních památek z pohledu historie hornictví, montánní archeologie, geologie, či biospeleologie.
4. Historické, ekonomické a kulturní souvislosti hornictví v konkrétních lokalitách.
5. Kulturní krajina hornického původu, její vznik a vývoj.
6. Informace o aktuálně realizovaných či připravovaných projektech v uvedené oblasti.

Akce se koná ve dnech 7. – 8. května 2016 v kompresorovně dolu Anselm v areálu Lanek Parku Ostrava. Součástí konference bude exkurze v podzemí dolu Anselm a v prostorách Dolní oblasti Vítkovic.

Anotace Vašich příspěvků v délce maximálně 1500 znaků (včetně mezer) zasílejte, prosím, **nejpozději do 20. 2. 2016** na adresu jan_otava@ceskepodzemí.cz. Předpokládaná délka jednotlivých přednášek je cca 20–25 minut. Jednání probíhá v českém jazyce. Prezentující účastníci akce jsou osvobozeni od konferenčního poplatku. Ubytování účastníků bude zajištěno v Green Hotelu Ostrava (<http://www.hotelgreen.cz/>) za cenu 600 Kč na osobu a noc, nebo v ubytovně VP1 (<http://www.ubytovnavp1.cz/>). Podrobnější informace o setkání a anotace přednášek z minulých ročníků naleznete na: <http://www.ceskepodzemí.cz/workshop>.

Předem děkuji za zaslání příspěvků a těším se na setkání s Vámi.

Za organizační tým
Jan Otava
www.ceskepodzemí.cz
tel.: 724 308 060

Speleologická záchranná služba a technika

Vyměň kladku za nůž!

Marek Audy (ZO 6–17 Topas)

„Můžeš, volný. Jsem nad přepínkou. Cítíš ten průvan?“

„Ne. Ale zdá se mi, že něco slyším. Nějaký hukot.“

„Ty vole! Voda! Uteč!“

„Bacha, jdou s tím šutry!“

„AU! Doprdele! Mám problém!“

„Co? Neslyším! Hej? Co je?“

„---“

„Hej! Je ti něco?! Hej! Ozvi se!“

„---“

Za více než 30letou praxi s jednolanovou technikou jsem zjistil, že ne vždy je vše podle předpisů. Dříve nebo později se každý aktivní jeskyňář dostane do situace, kdy bude muset improvizovat. Před třiceti lety jsme byli mistři improvizace. Nechci nostalgicky vzpomínat, jak jsme nahřívali na sporáku dural z vyřazených Migů, abychom zbortili GP zóny a mohli posléze ve svéráku vytvarovat plášť crolla. Vymýšleli jsme i různé metody, jak lézt jen s jedním lanem šňůrkovací metodou nebo s využitím protiváhy a kladky s břemenem zraněného kamaráda. Některé tyto aktivity se jeví s odstupem času jako úsměvné nebo dokonce riskantní.

Chtěl bych ale předat jednu konkrétní zkušenost se svépomocnou záchranou zraněného z lana. Z těch prehistorických dob se totiž stále traduje a trénuje pomalá metoda odšlápnutí přes pomocnou kladku, bezdestruktivní odepnutí

zraněného a jeho spuštění dolů. Metoda s kladkou podle mého vznikla v době, kdy bylo lano dražší než lidský život. Je dobrá leda tak k pobavení kolemstojících pod nějakou borovicí, na které se cvičí. Je nebezpečná a ve vystresované situaci, kdy se přes vašeho zraněného kolegu, visícího bezvládně ve vodopádu, sypou šutry, ji ani po precizním tréninku nemusíte zvládnout.

Na metodu s nožem si žádný patent nedělám. Je totiž tak logická, že ji jistě již někdo popsal. Situace popsaná v úvodu vůbec není nereálná. Mnozí jsme ji zažili ve vysokohorských jeskyních.

Předpokládejme, že přívalová vlna zaskočila kolegu v tom nejbližším okamžiku. Přešel první přepínku. V úzkém místě se valí přes něj ledová voda i s kameny. Je v bezvědomí. Už jen přelézt ho bude problém. Jste sami dva. Jak ho dostat dolů?

1. Neriskujte! Kameny obvykle padají nejvíce na začátku přívalové vlny.
2. Zkontrolujte, jestli máte ve výstroji NŮŽ!
3. Na zemi na konci lana udělejte osmičkový uzel. Procvakněte do smyčky karabinu, jako kdybyste chtěli vystrojovat.
4. Pod karabinu založte svou slaňovací brzdu. Brzda musí být založena ve směru slaňování od uzlu s karabinou, nejlépe i s přídatnou brzdicí karabinou. (Pokud nemáte dostatek karabin, půjdou získat na přepínce a od bezvládného kolegy.)
5. Hujec (připravený uzel s brzdou) připněte na sebe. Nedoporučuji ho dát hned do centrálního kotvení. Mohl by se motat do prsního blokantu a komplikovat váš výstup.
6. Vylezte k přepínce. Vypněte lano a **ROZVAŽTE UZEL**, příp. zrušte všechny přepínky pod zraněným.
7. Pokračujte ke zraněnému. Zhodnoťte, má-li význam v záchranné akci pokračovat. Ať to zní jakkoliv krutě, pokud mu chybí půl hlavy, vypadněte rychle odtamtud! Je-li zraněný jen v bezvědomí...? Pokračujte v akci.
8. **PŘIPNĚTE ZRANĚNÉHO K SOBĚ** za jeho odesávací smyčku, do spodní části své centrální karabiny (mailony)!
9. Do horního blokantu zraněného (zřejmě poigené, jumar apod.) zacvakněte připravenou smyčku s vaší slaňovací brzdou (hujec)!
10. **PŘIPOJTE SLAŇOVACÍ BRZDU** do své centrální karabiny (mailony). Přidejte brzdicí karabinu! Budete slaňovat s dvojnásobnou hmotností.
11. Než přejdete plně do slanění, odřežte nožní popruh zraněného a případně i jeho osobní smyčku propojující jeho horní blokant.
12. Posuňte uvolněný blokant zraněného s připojeným lanem a brzdou co nejvíce nahoru. Odepněte **VŠECHNY** svoje blokanty a **PŘEJDĚTE JEN DO SLANĚNÍ**.

13. ODŘÍZNĚTE zraněného nad jeho prsním blokantem. Nejen ti pověřiví na třináctku, DBEJTE všichni bedlivě na to, CO ŘEŽETE.
14. HUP, ŠKUB! Snažte se pád zraněného co nejvíc tlumit. Je to riskantní moment celé operace.
15. Jedeme dolů. Konec lana při troše štěstí sám vypadne zachraňovanému z prsního blokantu. Dávejte přesto pozor na zašmodrchání.
16. Na zemi obnovte základní životní funkce a zajistěte pokud možno TEPLO!

Rizika:

- Žádný z blokantů není konstruován na zatížení, které vznikne při této metodě! Může dojít k jejich destrukci.
- Pokud se nehoda stane blízko kotvení lana (přepínky) počítejte s pádovým faktorem 1!
- Při dynamickém zatížení může blokant poškodit oplet. V případě úplného roztržení opletu spadnete oba na zem! Tato situace skutečně reálně hrozí, protože vzdálenost mezi blokantem a místem přeříznutí je velmi krátká a není tam žádný uzel.

Přes uvedená rizika doporučuji metodu vyzkoušet. Výhodou metody je extrémní rychlost. Má smysl ji použít v šikmých úzkých šachtách nebo ve vodopádech.

Za záchranu života stojí zkusit přeříznout kousek starého lana. Zkoušel jsem to na čas, s vynecháním přepínky a jen půl metru nad zemí. Vychází mi to okolo minuty. Kdo to dá na nádech, je lepší!

Za připomínky děkuji Ondrovi Jägerovi.

Trocha historie

Počátky spolupráce ČSS a Káji Saudka

Úvodník ke komiksu *Jeskyně Saturn* (1991)

Pavel Nosek

Historie začala v zimě 1982–83, kdy jsem se, jako předseda Zlatého Koně – základní organizace ČSS (pojmenované podle kopce v Českém krasu, v němž byly objeveny Koněpruské jeskyně), rozhodl vypravit se za spisovatelem Jaroslavem Foglarem a požádat jej, aby pro nás napsal scénář ke komiksu. Nedělal jsem si velkou naději, že by mé prosbě vyhověl, ale přesto jsem ho navštívil, abych si od něho nechal podepsat knížku. Výsledkem byl podpis smlouvy, kterou se pro ČSS zavázal vytvořit scénář kresleného seriálu *Modrá rokle* (tehdy, 18. ledna 1983, kdy byla smlouva podepsána, měl pracovní název *Modrá hlína*). Pomohla mi přitom šťastná náhoda: pan Foglar měl námět na povídku, kterou už z jedné třetiny rozpracoval, ale protože nebyla naděje, že by kniha mohla někdy vyjít, nedokončil ji. Kreslený seriál mu tedy poskytl možnost námět využít. Zprvu sice projevoval trochu nedůvěru, když jsem trval na kreslíři, jehož jméno jsem mu nechtěl prozradit (Kája Saudek, s nímž jsem počítal, měl totiž nálepku tvůrce silně eroticky zbarvených komiksů a málokdo si ho dovedl představit v tak odlišném žánru), ale když jsem mu ukázal několik Saudkových kreseb, bez námitek souhlasil.

V květnu 1983 celý scénář s velkou pečlivostí dokončil a předal K. Saudkovi, který na něm už před jeho úplným dopsáním začal pracovat. Původně jsem chtěl před kreslířem jméno autora scénáře utajit, aby se nenechal ovlivnit stylem kresby dr. Fischera, jehož kresby byly nerozlučně s Foglarovou povídkovou

a seriálovou tvorbou spojovány. Foglarovo jméno se mi však utajit nepodařilo, protože kreslíř autora poznal už po přečtení první strany příběhu. Naštěstí se mé obavy ukázaly liché a Saudek, nenechav se ovlivnit svým předchůdcem, vytvořil komiks v sobě vlastním, osobitém stylu. V říjnu téhož roku bylo hotovo prvních dvanáct stran, které pana Foglara nadchly.

U příležitosti 25. výročí zpřístupnění Koněpruských jeskyní jsme chtěli vydat seriál ve větším nákladu (vzhledem ke jménům autorů to muselo být legálně), i když jen jako interní tiskovinu pro členy naší organizace (předchozí komiksy byly vydávány jen v malých nákladech a nelegálně, bez jakéhokoliv povolení, jen se souhlasem Ústředního výboru ČSS). Proto jsme 21. prosince 1983 zaslali oficiální žádost o povolení tisku na odbor kultury ONV Beroun, v jehož správě se Koněpruské jeskyně nacházely. Pracovnice odboru, která naši žádost přijímala, neměla námitek a přislíbila její kladné vyřízení. Vedoucí odboru s. Soukup se však zalekl odpovědnosti a souhlas odmítl udělit (ač jsme v žádosti uvedli jako autora pro jistotu jen K. Saudka!) a postoupil naši žádost 19. ledna 1984 nadřízenému orgánu, odboru kultury Středočeského KNV. Ten vydává 31. ledna rozhodnutí, jímž nesouhlasí s tiskem, neboť „udělení souhlasu by bylo v rozporu s výše uvedenou směrnicí“. Protože však toto rozhodnutí žádnou směrnicí výše neuvádělo, zaslali jsme 13. února na OK Stč KNV nový dopis, na který se OK neobtěžoval odpovědět.

26. března 1984 zasíláme další dopis, v němž oznamujeme, že nám dosud nebylo sděleno, o jaký rozpor se jedná, a tudíž předpokládáme, že žádné zdůvodnitelné námítky nebyly nalezeny, a že tedy OK s tiskem souhlasí. Už 2. dubna 1984 nám OK Stč KNV briskně sděluje, že trvá na svém původním rozhodnutí. Že zdůvodnění nepřipojil, je zbytečné podotýkat. Odvolat se prý můžeme na Ministerstvo kultury ČSR.

MK ČSR nám 7. května opětovně oznámilo, že „tiskoviny tohoto charakteru nepovoluje“. Už dříve nám totiž zamítlo žádost o povolení vydat kreslený seriál Peruánský deník – a to autorem scénáře nebyl zakázaný Foglar, ale zasl. umělec Miloš Macourek! NVP, jemuž byla žádost adresována, nejen tisk nepovolil, ale zároveň s předáním žádosti na MK ještě pohrozil: „...ideové vyznění seriálu zasluhuje hlubší posouzení!“ Nakonec jsme se rozhodli, bez ohledu na výsledky dosavadních jednání, seriál vytisknout navzdory zákazům a všude tvrdit, že máme povolení (ale nezmiňovat se, že jen od našeho ÚV).

V září 1984 vychází prvních tisíc výtisků Modré rokle. O měsíc později posílám ze zvědavosti (už mi otrnulo) další urgenci na OK Stč KNV a dostávám stereotypní odpověď: „Žádost jsme zamítli na základě platných směrnic, pokud nesouhlasíte, odvolejte se k MK...“

V září 1985 nám pan Foglar na základě předtím podepsané smlouvy předává scénář dalšího sešitu Ztracený kamarád, který je pokračováním Modré rokle. Prvních tisíc sešitů vychází v květnu 1987.

Vzhledem k tomu, že stále není možnost seznámit s nakreslenými seriály širší veřejnost, po dohodě s Českým svazem ochránců přírody Taraxacum využíváme nabídky a seriál vystavujeme na pokračování v jeho výloze ve Spálené ulici v Praze. V pondělí 6. července 1987 vystavujeme navíc kopii blahopřání, které J. Foglarovi (nar. 6. 7. 1907) zaslal k narozeninám předseda ÚV ČSS, zastávající zároveň i funkci vicepresidenta Mezinárodní speleologické unie, doc. Vladimír Panoš.

Vzápětí následuje pokyn z aparátu ÚV KSČ (od s. Nechvátala) řediteli Státního ústavu památkové péče a ochrany přírody (SÚPPOP byl tehdy gestorem ČSS) k odstranění nástěnky z výlohy. Příkaz tlumočí ředitel SÚPPOPu náměstkovi RNDr. Skřivánkovi, místopředsedovi ÚV ČSS, který mi jej sděluje. Zároveň se dotazuje, jak se zachováme a co má vyřídit. Neopomene zdůraznit, že příkaz je telefonický a písemně ho nedostaneme. S potěšením pak vyřizuje naši odpověď, že nástěnku neodstraníme, ale až se po prázdninách sejde výbor naší základní organizace, určitě to projednáme. ČSOP Taraxacum nám výlohy ponechal nadále k dispozici, ač i na něj byl činěn nátlak; ve vystavování tedy pokračujeme, navíc dáváme do výlohy zprávu ČTK, že Foglarovi blahopřál k osmdesátinám ministr kultury.

Poté, co jsme v uplynulých letech bezúspěšně a marně nabízeli nejružnějším českým i slovenským časopisům otiskování Saudkových seriálů, snažíme se vydat je větším nákladem sami. 29. října 1987 zasíláme na MK ČSR novou žádost, kterou MK opět zamítá. 4. prosince zasíláme po konzultaci s RNDr. Skřivánkem na MK rozklad, na který přichází jako odpověď pozvání k osobnímu jednání. Na jednání nás zastupuje RNDr. Skřivánek, který, nenechav se vyprovokovat invektivami týkajícími se „ideových“ hodnot díla, či toho, zda snad chce naše organizace být Foglarovým privátním vydavatelstvím, strategicky zastává přízemně materiální stanovisko: do projektu jsme investovali finance a ministerstvo nám nyní brání, abychom aspoň částečně mohli samofinancovat svou činnost. Tento postoj, kterým je zástupce MK s. ing. Lanc zaskočen, přinesl kýžený úspěch: v lednu 1988 dostáváme povolení tisku. Sice jenom v nákladu 10 000 výtisků, ač jsme požadovali pětikrát tolik, a zároveň se zákazem prodeje ve stáncích PNS a prodejnách n. p. Kniha, ale přesto to, co se podařilo vybojovat, považujeme za zázrak. Na toto jediné povolení pak znovu vydáváme jak Ztraceného kamaráda (tentokrát legálně), tak i o pár měsíců později Modrou roklí.

V roce 1989 začíná Saudek pracovat na třetím dílu (Jeskyně Saturn), jehož scénář dokončil Foglar v únoru téhož roku (smlouva z prosince 1988). Seriál je s naším souhlasem otiskován průběžně ve Svobodném slovu. Po jeho dokončení v roce 1991 zbývalo už jen několik drobných oprav a doplňků a seriál byl připraven pro toto své první kompletní vydání.

A to je jen velmi stručně téměř devítiletá historie Dennyho příběhů, historie zákazů, kterou čtenáři nemohli znát, a která dnes patří, snad už navždy, nená-

vratné minulosti. Na její závěr cítím povinnost poděkovat těm, kteří se o vznik celé trilogie o Dennyx zasloužili, a tedy v první řadě jejím tvůrcům spisovateli Jaroslavu Foglarovi a mistru Kájovi Saudkovi, kteří ji vytvořili, aniž věděli, zda se kdy dostane mimo úzký okruh členů ČSS.

Historie objevu Andy's Cave, 1. část

Vláda Lipták (ZO 7-03 Prostějov)

Jak to začalo

Na Speleofóru v roce 1994 jsme s kamarádem Benym vymysleli jeskyňářský čundr na severní úpatí Dachsteinu v Rakousku. Začátkem září jsme vyjeli autem Škoda 120 na 7 dní v obsazení: Beny, Hanka, Lenka, Kocour (plzeňský) a Andy. Mužskou část tvořili všichni členové tehdejší Speleologické záchranné služby č. 2 Plzeň.

Vápencová planina pod Dachsteinem mně učarovala. Lákala mě představa objevu rozsáhlého jeskynního systému v masivu vápence více než 1 500 m nad Hallstattským jezerem. Tam směřuje srážková voda, která zdejší kras hloubí a modeluje.

Již první den, při vynáše materiálu (žádná lanovka, všečen materiál na záda a vzhůru na „přední náhon“ 6–8 hod. výstupu) jsme pochopili, že nalezení trvalého zdroje vody na planině a vhodné místo pro založení tábora v její blízkosti je stejně důležité, jako cíl naší výpravy – jesyně. Na povrchu voda není a bylo nutné objevit tekoucí zdroj nehluboko pod povrchem, přístupný bez použití lanové techniky. Samotné příhody s hledáním vody by postačily na dlouhé vypravování. Často jsme ve škrapech nacházeli rezavou, nevybuchlou municí z děl a minometů ze 2. světové války. To nás přinutilo k nejvyšší opatrnosti při pohybu v kleči.

Nadšeně jsme prolézali všechny „blbodíry“ a propásky, na které jsme narazili a náhodné objevy nás povzbuzovaly. Například při odpočinku v protáhlé horizontální puklině (necelé 2 m pod povrchem) jsem náhodou uhodil kamenem do stěny. K našemu překvapení jsem do ní prorazil díru. Rychle jsme vzniklý otvor rozšířili a s údivem hleděli do tmy propasti. Ukotvení lana bylo dílem okamžiku a už jsme slaňovali. Zklamání čekalo dole. Nádherně vykroužená studna, hluboká 6 m, byla v plném profilu dna zaplněna drobným, čistě vymytým štěr-

kem. Tam někde pod ním se otvíral labyrint chodeb, meandrů a propastí. Pro nás však zůstal nedostupný. Zatím!

Čtvrtý den hledání jsme na dně zeleného, žloutnoucí trávou a bílými škrapy protkaného údolí našli otvor. Vznikl zřícením nejslabší části stropu rozsáhlého dómu a do tmy obrovské jeskyně proniklo denní světlo. Přestože byl kraj propadu osazen 8mm nýtem a bylo zřejmé, že jeskyně je prozkoumána, nijak to neubralo na naší chuti provést průzkum znovu. Důkladně!

Mužská část výpravy postupně slanila otvorem ve stropě do hloubky 70 m, na velký kužel sněhu a zmrzlé hlíny na dně dómu. Průzkumem jsme zjistili, že z dómu nevede žádný meandr ani chodba. Na jednom místě jsme ale u stěny objevili 3 m dlouhou škvíru. Odhalila ji proudící voda z tajícího sněhu. Škvíra mizela kdesi dole ve tmě a její stěny pokrývala souvislá vrstva několik cm silného ledu. Zaútočili jsme na ní, ale protože byla opravdu hodně úzká, v nejužším místě „na výdech“, já i Beny jsme byli prakticky ihned z průzkumu „vyřazeni“. Děvčata „hlídala“ slunce na povrchu a tak byl na radě, tehdy ještě štíhlý, Kocour.

Vypadalo to dobře, ale varoval nás instinkt záchranáře. Nejprve jsme tedy nad místem sestupu osadili 8mm nýt, upevnili kotvicí kroužek s karabinou a poloviční lodní smyčkou Kocoura jistili 11mm lanem (jiné jsme tehdy ani neměli). Poměrně snadno se mu po ledové stěně podařilo sklouznout asi o 5 m níže na dno otevřeného prostoru, který nám nadšeně popisoval. Kousek od něj se klenul přírodní, takřka metr široký můstek, dělící na dvě části ústí 12 m hluboké studny, o průměru 3 m. Bohužel, jako spousta předchozích a i později nalezených propastí a studní, na dně opět uzavřená sutí. Chvilí jsme jej shora pobízeli k pečlivému průzkumu okolí, ovšem snaha nalézt jinou cestu dolů byla marná. Vápenec připomínal porézní houbu a voda z tajícího sněhu mizela pro nás neprůchodnými kanálky kdesi v hlubinách pod tunami suti.

Dobrá, polez nahoru, volali jsme na něj. Ale ouha! Cesta dolů s přispěním zemské tíže a kluzkého ledu byla i přes malou šířku průrvy poměrně jednoduchá. Prolézt nahoru škvírou klasickým způsobem za použití lana a blokantů, bylo nemožné!

Blokant na hrudi Kocoura naprosto odmítal při výstupu „spolupracovat“. Přestože dolů „prošel“, nahoru jako by zbytněl. Kocour musel zcela vydechnout vzduch z plic a značnou část výstupu, při plném nasazení sil, by nesměl dýchat! Pokus o výstup tak skončil v nejužší části škvíry. Tudy už prsní blokant neprošel, protože při namáhavém výstupu se Kocour prostě nadýchnout musel. To mělo ovšem za následek ustrnutí v pozici na napnutém, zatíženém lanu, téměř bez možnosti Croll posunout, odlehčit a rozepnout.

Po urputném boji však prsní blokant nakonec přece jen rozepnul a vrátil se dolů do míst, kde se mohl alespoň vydýchat. Tak jo, odpočiň si a nový pokus.

Při druhém pokusu se prodral kousek stranou asi o 20 cm výše, ale rychle, rychle zpět! Líčil nám, jak ledem pokryté stěny studí na zádech i hrudi promočeného overalu a jak ledový chlad z jeho těla vysává sílu a energii. To už jsme pochopili, že začíná jít do tuhého! Navrhli jsme, ať se zabalí do izofólie a společně vymyslíme řešení. Bylo nám jasné, že až vyčerpáme všechny pokusy, jak jej dostat puklinou zpět na dno dómu, nezbude nic jiného, než vyrozumět rakouské jeskyňáře a požádat je o pomoc. Vzhledem k tomu, že nebyl zraněný, ani v přímém ohrožení života, viděli jsme na sebe a komunikovali spolu bez potíží, považovali jsme variantu SOS místním jeskyňářům za rozhodně krajní možnost. Kocour se choval rozvážně a nejevil známky paniky. To byl předpoklad nalezení úspěšného řešení svízelné situace.

Poradili jsme mu, ať se přiváže na lano v centrálu sedáku a my ho škvírou protáhneme. Na první pohled se zdá, že efekt je stejný jako lano v prsním blokantu, ale rozdíl tu je. Odpadne vyčerpávající boj s rozepínáním prsního blokantu v případě, že bude nutné spustit se zpět na dno. Souboj s Crollem v puklině o krok vzhůru o pouhé 3 mm (umožňující rozepnutí blokantu) může v případě neúspěchu nepříznivě ovlivnit psychiku lezce, jeho vyčerpání a vyvolat následnou rezignaci na snahu o sebezáchranu. Případná panika lezce může zapříčinit i přerážnutí lana. Následky by však byly zdrcující. Pád mírně zpomalený třením o stěny a dopad na nejistý „suták“ by zcela jistě skončil úrazem. Nelze vyloučit ani sklouznutí přes okraj studny. Pádem na dno by lezec dozajista utrpěl poškození zdraví neslučitelné s životem. Předpokládali jsme, že tažením jen napomůžeme Kocourovi při jeho výstupu za použití pouze ručního blokantu a pedálu. Popadli jsme lano a táhli. Již po dvou metrech jsme ale pochopili, že Kocoura takto nevytáhneme. Přišel nám tehdy jeho povel ke spuštění jako vysvobození. Chtěl dolů proto, že uzel, kterým se uvázal do centrálu, by mu nejspíše zlomil žebra.

Lano bylo tedy nutné uvázat do centrálu nebo na bocích sedáku tak, aby měl uzel nad hlavou, měl možnost přidržel se ho rukama a přitahovat se vzhůru. Kocour již byl značně vyčerpán a nám také nebylo do zpěvu! Sestavili jsme mnohokrát vyzkoušený „třetinový“ kladkostroj a začali táhnout. „Výstup“ uvázl přibližně v polovině cesty. Vadilo a překáželo vše. Připadalo nám, že led na stěnách nabývá vlastností sekundového lepidla a Kocour tak vlastně k ledu při každém zastavení přimrzal. Zpátky, dolů!

Nemůžeme a nechceme to vzdát! Navrhujeme, ať vše pro výstup nepotřebné ze sebe odepne a samostatně pošle nahoru. Opět sestrojujeme kladkostroj, ale Kocour bude tentokrát zavěšen na kladce nad jeho hlavou (poloviční síla tahu), s blokováním tažného lana u kotevního bodu. Sám navrhl, abychom nedbali jeho bolestivých vzdechů a táhli ze všech sil i za cenu destrukce některých částí výstroje. Souhlasíme a povoláváme shora Hanku. Rychle slanila a přidala se k nám u tažného lana. Raz, dva a povedlo se!!! Kocour to odnesl jenom drob-

nými oděrkami a modřinami, lehkým poškozením světla na přilbě a některých jejích částí. Hlavně, že je ze škvíry venku! Rychle na povrch a akumulovat do prochladlých těl teplo odpoledního podzemního slunce. K večeru jsme vyčerpaní dorazili do tábora, tam jsme se svěřili do péče děvčat. Připravila nám chutnou večeři, čaj i kávu a my jen do nastupující tmy relaxovali.

V noci začalo sněžit, ale my spali jako zabití. Když jsme ráno vyhrabali ze sněhu stany a našli součásti výstroje poházené večer po táboře, posnídali jsme a tajícím sněhem jsme vyrazili za dalšími objevy do škrapů hory Dachstein.

„Ementál“ vápencového masivu na úpatí vrcholu Dachstein mě učaroval. Stovky a tisíce labyrintů chodbiček a meandrů ve škrapech i na zelených horských loukách mě provokovaly. Tuny tajícího sněhu, deroucí se v divokých potocích každé jaro někam do hlubin hory, ve mně dodnes vzbuzují představu, že se stovky metrů pod zemí slévají a vytváří mohutnou podzemní řeku. Ta vyvěrá na dně Hallstattského jezera a zvedá hladinu řeky Traun z něj vytékající. Z lanovky, vysoko nad městečkem, můžete na jaře vidět mohutné víry čerící hladinu jindy klidného horského jezera.

Nebylo těžké přesvědčit několik kamarádů a začali jsme podnikat výlety na planinu pod Dachsteinem. Nazývali jsme je honosně expedicemi. Systematicky jsme začali prozkoumávat jednotlivé čtverce, na které jsme si oblast na mapě rozdělili.

Spali jsme ve stanech, potýkali se s chladem, horkem a často nedostatkem vody pro kuchyni i k pití. Mytí na planině jsme nazývali plýtváním vodou a omezili je pouze na nezbytnou část základní hygieny. V každém ročním období nás občas překvapil sněhový příval s prudkým větrem, který se usilovně snažil rozlámat a odnést naše stany. I při frekvenci „expedic“ 4× až 6× ročně probíhal průzkum pomalu. Celý ten čas jsem sbíral zkušenosti z pobytu na horách, učil se chápat a přežít rozmary počasí i psychickou labilnost některých jedinců. Se střídavými úspěchy jsem se snažil zavést abstinenci režim na našich prodloužených víkendech v horách. Převážně se jednalo o lidi, kteří se na planině vícekrát neobjevili a mnoho z nich ani nepatřilo mezi jeskyňáře. Prostě je jen zlákala vidina dobrodružného pátrání v nádherném prostředí krasových polí. Často se účastnili pouze jedenkrát i proto, že výstup na planinu pokaždé představoval vysilující transport lezeckého materiálu (co kdybychom nějakou propast objevili?!) tam a zpět. A pěšky! Chodívali jsme od Hallstattského jezera proti proudu někdy pěkně divokého horského potoku Waldbach a dále po turistické stezce č. 601. U posledního stoupání před horskou chatou Wiesberghaus jsme odbočili vlevo a zkrátili si cestu nádherným údolím s horskou loukou, na níž stojí několik bývalých dřevěných seníků. Dnes, upravené, slouží za pár Euro jako ubytování bez dalších služeb členům Alpenverainu. Údolí končí strmým, asi 15 m vysokým stoupáním, ale při opatrnosti se dá i s batohem a rukama na zemi zdolat. Ovšem pouze

když není sníh. Dále jsme pokračovali po stezce č. 654 a č. 650 vedoucí na Gjaidalm. Pochod od jezera do tábora trval celkem 6–8 hodin podle kondice účastníků expedice. Vítr, déšť, kroupy, úmorné vedro, sucho a občas i nečekaný sníh byly přirozeným výběrovým sítím v našich řadách. Turisté, kteří nás potkávali, šli v tričku s krátkým rukávem a mysleli si o nás, že jsme chovanci ústavu pro duševně choré na výletě. Třicetikilové batohy nám z jejich pohledu nahrazovaly koule na nohou.

V létě roku 1995 jsem nedaleko tehdejšího základního tábora postavil na velký plochý balvan na vrcholku blízkého kopce přírodou podivně vymodelovaný vápencový kámen. Při troše představivosti připomínal letícího netopýra. Každý den jsem večer po celodenním pátrání po podzemních prostorách, většinou sám, vystoupal k „oltáři“, na kterém kamenná modla spočívala, a dlouhé minuty jsem nahlas s figurkou rozmlouval o průběhu průzkumů toho dne. Kamarádi po celodenním trmácení ve škrapech většinou dali přednost pohodlí tábora. Nikomu z nich se již nechtělo sápat se na vrchol kopce. Z večerních hovorů s netopýrem se stala samozřejmá povinnost a nevzpomínám si, že bych „meditaci“ někdy vynechal. Byl jsem přesvědčen, že rozmary počasí se o další existenci kamenného bůžka rychle postarají, k mému překvapení však zarputile odolával vichřicím a trůnil na podstavci, jako by s ním srostl. Tak přešla první i druhá zima a pokaždé, když slezl sníh, vyhlížel k základnímu táboru i vzdálené turistické stezce jako by se nás už nemohl dočkat.

Objev

A potom přišel den 17. září 1997. Větší část skupiny se ten den věnovala povrchové turistice v okolí chaty Simony Hutte a v táboře zůstal jen Milan Hrubý a Jan Vaněk, čerstvý absolvent lezeckého kurzu hasičů KV a začínající jeskyňář. Oba byli na Dachsteinu poprvé.

Vydali jsme se na průzkum do husté kleče nedaleko tábora. Je to namáhavá a také ne zcela bezpečná činnost. Pohybujete se prakticky ve větvích cca 20 cm nad zemí, kam pro jejich hustou spleť nelze bezpečně došlápnout. Do stran je vidět sotva na tři metry a člověka pět metrů od sebe již nevidíte. Všude jsou pukliny a škrapy, z části zakryté starým jehličím, které skrývají zrádné „pasti na kotník“. Větve kleče jsou pokryty lepkavou pryskyřicí a snadno s ní lze poleptat oděv. U materiálu s membránou je potom vyčistění značně problematické. Asi po třech hodinách, kdy jsme se dorozumívali převážně voláním, jsem zavelel k návratu. Dbali jsme přitom, abychom se nevraceli stejnou „cestou“, ale opisovali jsme pomyslný kruh. Náhle se přede mnou otevřela mýtinka plná škrapů. Pohledově jsem ji znal, roky jsme kolem z opačné strany procházeli a pro její špatnou průchodnost jsme ji vždy obcházeli po zelené trávě po loučce, za přirozenou vápencovou bariérou. Tentokrát jsem ale vylezl z kleče na protější straně a tehdy jsem „ji“ uviděl. Byla to jen půdorysně obdélníková šachtička 1 × 1 m,

cca 180 cm hluboká s plochým dnem, ale z něj ubíhal úzký meandr někam do strany. Chladný průvan mě dýchl do tváře...

Zavolal jsem Milana a Honzu a začal se soukat do overalu. Kamarádi byli nedaleko a tak byli rázem u mně. Honza, již oblečený, jen zapnul přilbu, rozsvítil a vrhl se dovnitř. Zmizel jako lasička za první zatáčkou a na několik dlouhých minut se rozhostilo ticho s napjatým očekáváním. Nevydržel jsem čekat a začal se soukat za ním. V zápětí jsme se setkali. Oči mu plály a vzrušeně mi sděloval, že jsem to opravdu našel. Všichni tři jsme sestoupili úzkým meandrem do malého dómu, který jsme ihned pojmenovali „Dóm údivu“. Lehli jsme si na břicho na obrovský balvan zakrývající téměř celé ústí hluboké černé propasti pod námi, házeli do ní kameny a počítali vteřiny, abychom odhadli hloubku. Několikrát se nám podařilo hodit kámen tak šikovně, že jsme napočítali do deseti. Naše nadšení nemělo konce a teprve nepříjemný chlad, pronikající tenkým overalem na holé tělo, nás přiměl k návratu na rozpálenou planinu. Cestou do tábora jsme vzrušeně rozebírali možnosti, jak postupovat dál. Bylo již pozdní odpoledne, veškerý lezecký materiál jsme měli ve stanech a bylo nutné pečlivě připravit vše k sestupu. Rozhodli jsme se zatajit objev před ostatními „krasovými turisty“, kteří se mezitím vraceli z výletu po okolí Simony Hutte. Nechtěli jsem se s nimi o objev podělit. Nebyli to jeskyňáři a nijak nám s průzkumem nepomáhali. Také jsem neměl zcela jasno, jak budou reagovat rakouští jeskyňáři „operující“ v této oblasti. V roce 1994 a 2000 jsme se je marně pokoušeli kontaktovat a byli jsme až na základně jeskyňářů oblasti v Salzburku. Tehdy nám tam řekli pátrejte, žádné svolení není třeba. Teď tu však objev byl a situace vyžadovala rozvážně zacházet s informacemi.

Rozhodli jsme se tedy v táboře o objevu pomlčet a příští den, až „turisté“ odejdou, vrhnout se na průzkum propasti. Podvědomě jsem cítil, že ten velký objev se teď udál a roky hledání, strádání a námahy stály za to. Večer jsem se vydal na kopec, abych sdělil kamennému netopýrovi tu radostnou novinu. Čím více jsem se blížil k „oltáři“, tím jasněji jsem viděl, že je prázdný. Netopýr zmizel! Zpočátku jsem si myslel, že jenom spadl nebo jej shodilo nějaké zvíře. V poslední době se často nad táborem objevoval statný kamzík a jednou jsem zahlédl i velkou lišku, která se nerozpakovala přijít za ranního rozbřesku až do tábora. Přivábila ji zřejmě vůně olejovek z plechovky v pytlí s odpadky. Zmizela teprve po té, když si všimla, že ji pozorují.

Vydrápal jsem se až k velkému kameni a rozhlížel se po netopýrovi. Nikde nebyl. Prohledal jsem suť okolo a vrátil se k táboru pro pomoc. Dva kamarádi se mnou vydali nahoru k oltáři, ale ani při pečlivém pátrání jsme nenašli jediný kousek z naší modly. Prostě zmizel. Uletěl! Záhadu jeho zmizení rozptýlila radost z nově objevené jeskyně. Únava z celodenního vypětí nakonec zvítězila a v teplém spacáku jsem rychle upadl do posilujícího spánku.

První metry

Ráno jsme se loudali se snídaní a přípravou proto, aby „turisté“ měli prostor k odchodu a jen s obtížemi jsme skrývali rozrušení z blížícího se průzkumu propasti jeskyně Andy's Cave. Tak jsme jeskyni pojmenovali. Konečně po desáté hodině dopoledne jsme v táboře osaměli a začali s horečnou přípravou materiálu k vystrojení vstupní propasti.

Za 20 minut jsme se již soukali do vstupního meandru jeskyně. Měli jsme 100metrové 11mm statické bolatické lano, několik popruhových smyček a pár metrů 5mm repšňury, jedno „týřidlo“ (chránička lana) a několik nýtů. V Dómu údivu jsem se rozhodl neukvapovat se s osazováním nýtů. Nejprve průzkumem posoudíme charakter systému, zvolíme optimální místo nástupu, způsob vstupního kotvení a průměr primárních nýtů. Použil jsem tedy na průzkumný sestup přírodní kotvení, uvázal lano a spustil je do tmy. Obrátil jsem se na Milana a Honzu s otázkou, zda někdo z nich nechce jít první? Milan prohlásil, že netouží po prvotním průzkumu propasti a Honza s díky odmítl s rozumným zdůvodněním, že dosud nemá dostatek zkušeností s jednolanovou technikou a na zjevně náročný sestup s vystrojováním jen s pomocí deviací se necítí dostatečně erudovaný. Nastoupil jsem ke slanění přímo z velkého balvanu nad první propastí (Honzova studna) a jen jsem přes oblou hranu položil lano do „týřidla“, pokynul klukům a začal slaňovat do tmy.

První studna o průměru 10 m byla prakticky svislá až na své, 40 m hluboko ležící, dno. Na ní navazovala další propast. S lanem v brzdě Stop Petzl jsem přešel po hrozivě se pohybujícím „suťáku“ k protější stěně a hledal místo, kam bych uvázal deviací lana tak, aby se nikde nedotýkalo vstupní hrany následující propasti. Uvědomoval jsem si, že předejít kontaktu s hranou studny tvořené labilním „suťákem“ bude důležité i při návratu. Při rytmických pohybech lana, vyvolaných postupem lezce, by hrozilo riziko uvolnění laviny kamenů. Zavolal jsem na kluky nahoře, jak vypadá situace a co dělám. Trochu kaskadérským způsobem, stále napínaje lano, jsem šplhal po boční stěně ústí druhé studny do prostoru. Konečně jsem našel vhodný přírodní výčnělek k navlečení popruhové smyčky, potřebné pro deviací lana. Zavolal jsem na kluky, jak vypadá situace a co dělám. Slanil jsem další, 25 m hlubokou studnu (Rolling Stone) a stanul na jejím dně o průměru cca 6 m. Po levé straně jsem za přibližně 1 m vysokou stěnou uviděl v hloubce 3 m divoce se kroutící úzký meandr (Milanovy meandry). Po jeho dně se dral proud vody a mizel kdesi za rohem. To prozkoumáme později. Za mémi zády byl cca 6m stupeň ústící do ukloněného dómu (Červený dóm), rozšiřujícího se kónicky vzhůru. Příznivé ale bylo zjištění, že „cesta“ pokračuje dál, dolů do úzké pukliny.

Oznámil jsem kamarádům, co vidím a pokračoval v průzkumu. Uvázal jsem smyčku další deviací a opatrně slanil. Po skloněném dně, pokrytém spoustou kamenů spadných odněkud shora, kam mi světlo karbidky sotva dosvítilo, jsem

opatrně sestupoval při stěně k puklině. Střežil jsem se povolit napjaté lano, aby smyčky deviace nikde nesklouzly. Návrat po laně, které by se dřelo na ostrých hranách stěn, by byl velice adrenalinový a nechtěl jsem si ani představit výstup za těchto okolností. Na konci dómu bylo nutné slézt volně necelé 2 m na dno pukliny pokračující dvěma směry někam do černé hluboké propasti (Metro). Po úzké římsce (Špuntovna) jsem se dosoukal nad propast a hodil do ní kámen. Napočítal jsem 6 sekund, než se ozval náraz na dno. Několikrát jsem pokus opakoval a dvakrát se mi podařilo hodit kámen tak, že se na dně, kam jsem nedosvítíl, odrazil do navazující propasti (Zoro) a padal dalších 4 až 5 sekund. V té době mně však již „došlo“ lano a o brzdu se mně opíral bezpečnostní uzel uvázaný na jeho konci. Vytáhl jsem kompaktní fotoaparát a vyfotil se samspospuští. Když se dnes na fotogra-

fii dívám, vidím ve své tváři napětí, radost a potlačované nadšení. Pravou rukou ukazují k nohám, kde pokračuje systém Andy's Cave řadou dalších propastí.

Konec lana i ztráta možnosti dalšího dorozumívání s kamarády nahoře nekompromisně rozhodly o mém návratu. Vracel jsem se opatrně nahoru a pečlivě dbal na udržení napnutého lana a funkčnost deviací. Nahoře jsem zjistil, že se kluci zapovídali a zapomněli hlídat lano na ochranné podložce. Naštěstí byl povrch oblého kamene hladký a lano nijak nepoškodil. Vzrušeně jsem jim líčil objevené prostory a nabízel jim možnost slanit a přesvědčit se na vlastní oči. Oba však odmítli, nejspíše jim už byla z dlouhého čekání zima a dali přednost pobytu na teplém slunci venku. Dohodli jsme se, že následující den odjedeme spolu s „turisty“ domů, vrátíme se za týden a začneme nýtovat kotvení a strojit solidní lanové cesty. Byli jsme zvědaví, jak daleko nás systém pustí a jaký bude celkový charakter jeskyně. Druhý den jsme zabalili tábor a nadměru spokojeni vyrazili domů. Jen mě mrzelo, že jsem se nemohl podělit o svou radost se zmizelým kamenným netopyřem. Dodnes mám fotku, kdy jsme se večer před nálezem Andy's Cave u něj vyfotografovali.

Těšte se na pokračování v dalším čísle!

Bibliografie a literatura

Hugo Havel – Bibliografie

Sestavil Josef Pokorný

(Pracovní skupina SE-3, ZO ČSS 6-12 Speleologický klub Brno)

- Burkhardt R., Havel H., Mayer S., Musil F., Panoš V., Ryšavý P. (1973): *The Speleological Club in Brno, Czechoslovakia 1945-1973* [Anglická verze historie Speleologického klubu Brno v letech 1945 až 1973]. – Vydáno pro 6. mezinárodní speleologický kongres v r. 1973: 1-36, obr., mapy. Olomouc.
- Havel H., Valíček Z. (1973): Výroční zpráva Speleologického klubu za rok 1972. – *Československý kras*, 25: 127-129.
- Čížek P., Gregor V., Havel H. (1973): Jeskyně Manželského závrtu v trati Záhumensko na náhorní rovině Sloupsko-Ostrovské v Moravském krasu. – *Československý kras*, 25: 99-103.
- Havel H. (1973): Nový objev v jeskyni Dagmar. – *Československý kras*, 25: 106-108.
- Havel H. (1975): Objevný postup v jeskyni Dagmar v severní části Moravského krasu. – *Československý kras*, 27: 97-100.
- Havel H., Sedláček M. (1976): Výroční zpráva Speleologického klubu v Brně za rok 1975. – *Československý kras*, 28: 123-124.
- Havel H. (1976): Problém Jedelského potoka a potůčku v Domínce. Zpráva o výzkumech. – *Zpravodaj jeskyňářského oddílu OT TJ Zbrojovka Brno*, 1976, 3-4: 1-8. J eskyňářský oddíl OT TJ Zbrojovka Brno.
- Havel H. (1977): Pokořená Cetatile Ponorului. – *Zpravodaj jeskyňářského oddílu OT TJ Zbrojovka Brno a amatérské speleologické skupiny Cerberus*, 1977, 2-3: 1-6. J eskyňářský oddíl OT TJ Zbrojovka Brno.

- Havel H. (1978): Speleologický kroužek ZK ROH Zetor Brno. – *Speleologický věstník*, 10/1978: 52–53. Geografický ústav ČSAV Brno.
- Havel H. (1978): Propasti Sněžná a Nad kotlinami v polské části Vysokých Tater. – *Zpravodaj jeskyňářského oddílu OT TJ Zbrojovka Brno*, 1978, 1: 13–18. Jeskyňářský oddíl OT TJ Zbrojovka Brno.
- Havel H. (1978): Výroční zpráva speleologické skupiny Krasového oddělení Moravského muzea za rok 1977. – *Zpravodaj jeskyňářského oddílu OT TJ Zbrojovka Brno*, 1978, 1: 26–29. Jeskyňářský oddíl OT TJ Zbrojovka Brno.
- Havel H. (1978): Expedice Padiš 1978. – *Zpravodaj jeskyňářského oddílu OT TJ Zbrojovka Brno*, 1978, 3: 8–12. Jeskyňářský oddíl OT TJ Zbrojovka Brno.
- Havel H. (1980): Expedice Rodnei 1980. – *Stalagmit*, 2, 6–8: 3–4. Praha.
- Havel H. (1985): Dálkový pochod Moravským krasem. Memoriál Dr. R. Burkhardta. – *Stalagmit*, 7, 2: 13. Praha.
- Havel H. (1986): Trou Bernard (Belgie). – *Stalagmit*, 8, 2–3: 27. Praha.
- Havel H. (1986): Memoriál Rudolfa Burkhardta – 11. ročník dálkového pochodu Moravským krasem. – *Stalagmit*, 8, 4–5: 42. Praha.
- Havel H. (1988): Základní organizace ČSS 6–08 Dagmar v Brně 1973–1988. – *Knihovna České speleologické společnosti*, 11: 1–65. Praha.
- Havel H. (1988): Belgie '87. – *Speleofórum*, 7: 62–64. Brno.
- Havel H. (1989): Přehled průzkumných prací a jejich výsledky v historii Moravského krasu. – *Knihovna České speleologické společnosti*, 14: 1–128. Praha.
- Havel H. (1989): Belgie '88. – *Speleofórum*, 8: 55. Brno.
- Havel H. (1990): Statistika objevů amatérů v Moravském krasu 1945–1988. – *Speleofórum*, 9: 61. Brno.
- Havel H., Kyselák J. (1991): Objev v Křížových jeskyních. – *Speleofórum*, 10: 28–29. Brno.
- Havel H. (1993, je uveden v seznamu kolektivu 22 autorů). – In: Musil R. a kolektiv: *Moravský kras – labyrinty poznání*: 1–386. GEO program Adamov.
- Havel H. (1994): Moravský kras – labyrinty poznání (poznámky ke stejnojmenné knize). – *Speleofórum*, 13: 92–93. Brno.
- Havel H. (2003): Dva příspěvky k historii Amatérské jeskyně. – *Speleo*, 37: 30–34. Praha.
- Havel H. (2005): Dva příspěvky k historii Amatérské jeskyně – obrazový doplněk. – *Speleo*, 43: 26–27. Praha.
- Havel H. (2010): Moravský kras – můj osud, 1. část, Říčky. – *Speleo*, 55: 31–37. Praha.
- Havel H. (2010): Moravský kras – můj osud, 2. část, Ostrovsko. – *Speleo*, 56: 29–38. Praha.
- Havel H. (2011): Moravský kras – můj osud, 3. část, Skály. – *Speleo*, 57: 64–73. Praha.

- Havel H. (2011): Historie a její prezentování. (Reakce na příspěvek L. Slezáka ve Speleu 56). – *Speleo*, 57: 73–76. Praha.
- Havel H. (2011): O jedné ztracené prioritě, aneb jak je důležité publikovat. – *Speleo*, 57: 76–77. Praha.
- Havel H. (2011): Moravský kras – můj osud, 4. část. – *Speleo*, 58: 33–44. Praha.
- Havel H. (2012): Moravský kras – můj osud, 5. část. – *Speleo*, 59: 48–53. Praha.
- Havel H. (2012): Reakce na článek „Sorry, vážení!“ ve Speleu 59. – *Speleo*, 60: 55. Praha.
- Havel H. (2012): Moravský kras – můj osud, 6. část. – *Speleo*, 60: 63–70. Praha.
- Havel H., Vojtenko L. (2013): Šachta průvanů ve Vintockém jeskynním systému stále existuje a čeká na znovuootevírku. – *Speleo*, 62: 15–24. Praha.
- Havel H. (2013): Historický dokument. – *Speleo*, 63: 85–90. Praha.
- Havel H. (2014): Stará štola v Býčí skále – splněný sen po 40 letech. – *Speleo*, 64: 65–68. Praha.
- Havel H. (2014): Obyčejné kameny z krasu. – *Speleo*, 64: 68–71. Praha.
- Havel H. (2014): Speleologický klub Brno – v příštím roce sedmdesátníkem. – *Speleo*, 65: 43–44. Praha.
- Havel H. (2014): Jak jsme cestovali na „západ“, aneb „seš blbej jak rozvadovskej celník“. – *Speleo*, 65: 52–59. Praha.
- Havel H. (2014): Historická návštěva v Býčí skále. – *Speleo*, 65: 60–61. Praha.
- Havel H., Harna I. (2015): 70 let Speleologického klubu v Brně. – *Speleo-fórum*, 34: 91–94. Praha.

Publikace Morava v době ledové **– prostředí posledního glaciálu** **a metody jeho poznávání**

Časopis Vesmír 94 ze září 2015 otiskl rozsáhlou recenzi doc. Vojena Ložka knihy *Morava v době ledové – prostředí posledního glaciálu a metody jeho poznávání* autora prof. Rudolfa Musila. Tuto soubornou publikaci o našem kvartéru vydala Masarykova univerzita v Brně 2014. Kniha má 228 stran, autorem vědeckých ilustrací je Petr Modlitba, ISBN 978-80-210-6364-8.

–red–

Edice SE-3, letos již sedmá ročenka

Josef Pokorný

Před léty jsme se v krasu náhodně sešli my tři senioři, Laďa Slezák, Richard Cendelín a já, začali jsme chodit spolu častěji a nakonec, když se začala naše spolupráce rozšiřovat, vznikla z toho naše „Pracovní skupina SE-3“ (SE-3 = tři senioři a jejich externí spolupracovníci – kryptogram pro pracovní skupinu tří seniorů navrhl L. Slezák).

Někdy na počátku roku 2009 jsme měli spoustu všelijakých poznatků, mapek a fotografií. Některé z nich jsme sice uplatnili ve Speleu, ale spousta nám jich zůstala a vyvstala otázka – co s nimi. Rozdělil jsem je tehdy do pěti tematických okruhů a vypálil tento materiál na CD. Nazvali jsme ho Edice SE-3-2009.

Zhotovili jsme ho ke Speleofóru 2009 a tam jsme CD začali prodávat. Můžu říci, že jsme jich víc rozdali než prodali. Ale chtěli jsme je dostat mezi lidi. Další naše poznatky jsme vydali opět ke Speleofóru 2010, a tak se začala rozbíhat tradice našich ročenek. Když jednu z nich získal (dnes už nebožtík) Velký Šolim, prohlásil, že pro tak malý okruh zájemců, jaký mezi speleology je, ani nelze vydávat tištěný časopis a dodal něco v tom smyslu, že náš výrobek „doma na koleně“ má i v malém nákladu přece jenom smysl.

I my jsme si říkali (když pro malý zájem skončila snaha obětavců vydávat třeba periodikum Estavelu, Krasovou depresi či Speleohistoricu), že by tyto naše snahy mohly být něčím, co by mohlo do budoucnosti tvořit pro nevelký okruh zájemců o speleologii jakési periodikum, které by mohlo smysluplně nahradit časopis tištěný na papíře. Prostě, že by se to mohlo stát do budoucna jakýmsi levným, cenově dostupným elektronickým periodikem pro veřejnost. Začali jsme to koncipovat jako **ročenku, sborník našich nových, odborných i historických poznatků**. Občas s námi začali spolupracovat naši kamarádi, jenže ti nám spíš umírají. Nedivme se, vždyť dva z nás, aktérů SE-3, už předloni a loni překročili osmdesátku!

Víme, že před časem se na internetu o nás diskutovalo, když prý už to děláme, proč prý si neotevřeme server. To je právě to, co nechceme. Chtěli jsme lidu jeskyňářskému dát něco trvalejšího. Aby se poznatky daly zachovat a zase se k nim v případě potřeby vracet! I když elektronika přece jenom není papír.

A tak léta běží a my jsme vydali už sedmou ročenku, jenže stále jich pořád víc rozdáváme než prodáváme. To, že je financujeme ze svých úspor, nám až tak nevadí. Do hrobu si svoje úspory nevezmeme. A náklad na jedno vypálené CD v průhledném plastovém obalu s „košílkou“ (titulem) nás přijde při současných cenách cca na 18–20 Kč. To je ale jen režijní náklad, práci tomu celoročně vě-

novanou (a náklady na ni) děláme spíš pro svoji radost a uspokojení, že můžeme být v našem věku ještě speleologii užiteční! Co nás ale mrzí je to, že když už CD rozdáváme, tak máme pocit, že si naši práce nikdo neváží, tak jako si obvykle nikdo neváží toho, co dostává od společnosti zadarmo.

Náš duchovní vůdce, odborný rádce a koordinátor Laďa Slezák míní: „*Příspěvky; vydávané formou CD jsou autorsky originální, nerecenzované, či jinak upravované. Proto svojí formou (i obsahem) zdaleka nesplňují požadavky na přísně vědecká díla.*“

Není to tedy časopis vědecký. Snaží se ale zabývat krasovou problematikou očima zkušeného amatéra. Přináší jak poznatky odborné, tak i historické.

„V tom je jejich originalita – a hlavně provokace k úvahám, které se mohou jevit jako snahy o bourání tradičních názorů. Protože autoři jsou v častém kontaktu s terénem, objevují se i aktuální postřehy v návaznosti na stále probíhající změny v Moravském krasu. Měly by vzbuzovat zájem širší speleologické veřejnosti.“

Měly by. A nemělo by to být jen naše zbožné přání. To, co se v terénu snažíme v našem věku dělat, to není (podle nás) zanedbatelné. Nechcete se k nám někdo z vás starších přidat a spolupracovat s námi? Zveřejnit svoje poznatky, mapky či fotografie v rozsahu, který už například Speleo nemůže obsáhnout? Případně převzít štafetový kolík, až nebudeme moci dělat to, co ještě děláme? Pro ty, kteří se s našimi výtvary ještě nesetkali přinášíme v příloze obsah naší sedmé ročenky, ročenky Edice SE–3–2015.

Obsah 7. ročenky Edice SE–3–2015

Tematický okruh 0

1. Úvodní slovo koordinátora.
2. Obsah ročenky.
3. Výroční zpráva o činnosti ZO 6–12 za rok 2014.

Tematický okruh 1

Jak vznikl a tvořil se Moravský kras

Upozornění na nově vyšlé odborné publikace

1. RNDr. R. Musil, DrSc.: Morava v době ledové.
2. Prof. R. Trampler: Macocha.

Tematický okruh 2

Nové poznatky z Moravského krasu

1. L. Slezák: Aplikace telegnostického mapování.
2. L. Slezák: Seniorská jeskyně – nová jeskyně na obzoru.

Tematický okruh 3

Šli před námi ...

1. J. Pokorný: Chybějící členové předsednictev Speleologického klubu (díky Hugo Havlovi) doplnění.
2. J. Pokorný: Jak se vyvíjela Slovenská speleologická společnost.

Tematický okruh 4

Nové poznatky o německých jeskyňářích:

1. J. Pokorný, M. Golec: Mapa Ochozské jeskyně kreslená členy VDT ještě před ing. Feitlem.
2. J. Pokorný, M. Oliva: Historické snímky z jeskyně Švédův stůl.

Tematický okruh 5

Strípky z paměti lidí, žijících v Moravském krasu

- J. Pokorný: Rozhovory s pamětníky v Ochozi a v Hostěnicích (paní Božena Skřivánková, pan Josef Březa, manželé Hrazdírovi, pan Jan Slaný, pan Miroslav Hromek).

Tematický okruh 6

Pracovní skupina SE-3 a jižní část Moravského krasu.

Autoři: L. Slezák, R. Cendelín, J. Pokorný:

Tajemství kóty 414,4 m n. m.

Podívejte se na jižní část Moravského krasu našima očima.

Jak vlastně naše bádání začalo a co je odstartovalo...

Cesty povrchových vod do podzemí. Vývoj představ podzemních toků, tvorba jejich schémat.

Výběr mapy Ochozské jeskyně.

Knapova detekce.

Další postup našeho telegnostického výzkumu.

Ještě pár informací o oblasti, kterou zkoumáme.

Sektor A – proláklina Vilémovo údolíčko.

Sektor A – terén na sever od Vilémova údolíčka.

Sektor A – jeskyně Májová.

Ukázka dílčích záznamů a nákresů.

Mapa skutečně zaměřených i předpokládaných anomálií.

Mapa skutečně zaměřených anomálií se zakreslením půdorysu Ochozské jeskyně.

Poděkování všem, kteří nám pomáhali.

Tematický okruh 7

Náš žalov.

1. Zemřel Ing. Jiří Ratiborský.
2. Zemřel MUDr. Jiří Urban.
3. Zemřel Hugo Havel, krasová mise skončila...

Tematický okruh 8

Poznatky z historického podzemí (práce našeho externího spolupracovníka Kamila Pokorného).

Propad u Hostěradic.

Dolní Kounice – chodba z hradu.

Tajemství chodeb v Sedlci u Mikulova.

Chodba pod chrámem sv. Michala v Olomouci.

Tematický okruh 9

Události v krasu, jejich posouzení a hodnocení.

Novinový článek „Struska nebude ničit propadání (pro informaci).

L. Slezák: Názor odborníka.

L. Slezák: Speleologie bez emocí.

Tematický okruh 10

Křtinské údolí – západ (práce našeho externího spolupracovníka Mirka Kaly).

Křtinské údolí – západ – text.

Topografická mapa.

Fotodokumentace.

Tematický okruh 11

Od redakčního krýglu

J. Pokorný: Vznik pracovní skupiny SE-3, historie této pracovní skupiny a výsledky z toho plynoucí.

Pokud bude mezi členy ČSS zájem, mohou si naše ročenky (i z minulých let) objednat na emailové adrese jos.pokorny@seznam.cz. Požadované množství či čísla ročenek Vám zašleme dobírkou. Cena CD Edice SE-3 ročenky 1/2009 až 6/2014 = 25 Kč, cena ročenky 7/2015 = 35 Kč za kus + poštovné a balné (protinárazová obálka). Případně můžeme ročenky našich CD nabídnout k prodeji sekretariátu ČSS.

A takhle vypadá titul obalu (košilka) našeho CD. Každá ročenka má jiný, svůj.
A na rubu najdete obsah ročenky.

Speleologická pracovní skupina „Tři senioři“
Česká speleologická společnost, Základní organizace 6 – 12
„Speleologický klub Brno“.

Edice SE – 3 – 2015

Ročenka č. 7.

Již tradičně, letos po sedmé, přinášíme v naší Edici nové, odborné i historické poznatky z Moravského krasu.

Vyšel Sborník Muzea v Blansku 2015

Igor Harna

132 str an, cena 150 Kč

OBSAH

ČÁST PŘÍRODOVĚDNÁ

David Mikeš, Jiří Havlík, Vojtěch A. Gregor: *Průstup jeskyněmi Jedovnického potoka ze vchodu do Býčí skály do východu z Rudického propadání a zpět dne 4. července 2015*

L. Slezák, R. Cendelín, J. Pokorný: *Co přinesl nejrozsáhlejší telegnostický průzkum v jižní části Moravského krasu*

Hugo Havel, Igor Harna: *Sedmdesát let Speleologického klubu v Brně – příspěvek k historii průzkumu Moravského krasu*

Ivo Štelcl: *Spory o Macochu*

Petr Zajíček: *Jeskyně Výpustek na mapách 19. století*

ČÁST SPOLEČENSKOVĚDNÁ

Antonín Petlach: *Přečerpávací vodní elektrárna Markersbach, Německo – bývalá NDR*

Jindřich Čeladín: *Richard Kauffungen a jeho socha císaře Josefa II.*

Bohumil Šimíček: *Jak kdysi tekla řeka Svitava*

Karel Odehnal: *Franz Alexander Heber a Černá Hora*

Karel Synek: *Z historie letovických řemesel a živností*

Petr Sychra: *Rájec nad Svitavou městysem a městem*

David Varner: *Příspěvek k historii rodinné cihelny Chlupových ve Spešově*

Výročí a vzpomínky

Slavomír Veselý –70 let

(malé curriculum vitae jeskyňáře očima kamaráda)

Jan Himmel

Slávek je věcný a nemá rád chvástavá slova ani ve speleologii. Dovol mi však, Slávku, krátce se ohlédnout vzad a vzpomenout na některé chvíle, které jsme spolu prožívali. Speleologii se Slávek začal věnovat již ve svých 16 letech v roce 1961. Vyučený soustružníkem pracoval v ZKL v Brně jako mistr soustružnického výcviku učňů v podnikové škole.

Jeho domovským krasovým územím byl Moravský kras. Své první jeskyňářské kroky vedl spolu s Janem Příbylem do severní části krasu do oblasti Vintoků nedaleko Ostrova u Macochy. Později přešel do jižní části Moravského krasu a zúčastňoval se dění okolo Ochozské jeskyně.

Na Říčkách se tehdy podílel na pokusu o prolongaci v jeskyni Jezevčí. Často jsme tu byli jen my dva a noc romanticky strávili stočení mezi dvěma hřejícími ohništi na vyvážce před vchodem, abychom mohli hned ráno znovu pokračovat.

V období, kdy Slávek pracoval jako správce rekreačního objektu ZKL na Rejvízu, věnoval se krasovému území v oblasti Dolní Lipové a Vápenné, kde studoval zejména hydrologii tohoto území mimo jiné i v zajímavé jeskyni Rasovně.

Slávek se mimo akcí v Moravském krasu zúčastňoval též činnosti na našich expedicích. V roce 1974 jsme zorganizovali velkou speleologickou expedici do krasového území Padiš v rumunském pohoří Apuseni, jíž se zúčastnila i řada speleologů z jiných skupin v Moravském krasu. Cílem akce bylo uskutečnit první československý průstup velkou ponorovou jeskyní Cetatile Ponorului.

Slavomír Veselý (vlevo) s Petrem Homolou v Králově jeskyni na Květnici v roce 1974.

V době konání akce, kdy v důsledku enormních srážek a následné povodňové vlny zůstalo v jeskyni odříznuto devět kolegů, byl Slávek jedním z mála, kteří si zachovali chladnou hlavu a aktivně se podílel na organizaci záchrany kolegů v jeskyni. Po opadnutí povodňové vlny byl jedním ze tří, kteří se odvážili do jeskyně znovu vstoupit a zachránit hlavní část lezeckého materiálu, který tam po záchraně kolegů při velké vodě zůstal.

Slávek se zúčastnil většiny z jedenácti expedičních průzkumů tehdy nejhlubší propasti Československa Barazdaláše na Silické planině v Jihoslovenském (dnes Slovenském) krasu, kterou naše speleologická organizace v letech 1959–1974 zkoumala. Zde měl na starosti mimo jiné instalaci telefonního propojení různých částí propasti mezi sebou a s povrchem a péči o jeho provoz. Staral se též o instalaci a provoz elektrocentrály a spouštěcího vrátku do prvních vertikál propasti. Spojení a vrátek fungovaly vždy perfektně.

Ze zahraničních akcí lze dále uvést účast Slávka na čtyřtýdenní expedici do několika řeckých a jedné rakouské (Lurgrotte) jeskyně v roce 1988.

V roce 2008 byl Slávek členem šestičlenné expedice našich členů do Chorvatska na ostrov Rab do Loparského krasu, kde obětavě provedl hypsometrická

měření jezírka cenotu Jamina z malého vratkého nafukovacího člunu a spolu s dalšími zde uskutečnil zkoušku vyčerpání vody z tohoto cenotu, což vedlo k možnosti vypočítat rozlohu hladiny volné vody za sifonem v neznámých jeskyních přivádějících sem po srážkách vodu z povrchu od ponorů.

V letech 1974–1977, po objevu Královy jeskyně na Květnici u Tišnova tišnovskými nimrody, Slávek spolupracoval při mapové, fotografické a filmové dokumentaci této jeskyně i při zaučování tišnovských zájemců do tajů speleologie.

Ale hlavním krasovým územím, které má Slávek stále nejraději, je Ochozská jeskyně a její hydrografický systém podzemních odtoků v jižní části Moravského krasu. Pisatel těchto řádků si vzpomíná, jak v době, kdy jsme zde teprve začínali se systematickými hydrologickými výzkumy, jsme jednou spolu měřili průchod stopovací látky vývěrem Hádecké estavely a proto se utábořili k dlouhodobému pozorování jen několik metrů od vývěru a po deseti minutách měřili průtok. Já měřil do jedné hodiny po půlnoci, Slávek od jedné do rána, ale ve 4 hodiny mne vzbudil takový rámus kosů, že na další odpočinek spánkem nebylo ani pomyslení. Vždyť nebylo skoro slyšet vlastního slova!

Později, po roce 1985, během studia hydrologie podzemních vodotečí jižní části Moravského krasu Slávek spolehlivě zajišťoval většinu terénních měření a případný sběr vzorků. Jemu lze děkovat za dosažené výsledky v tomto oboru.

V Ochozské jeskyni se Slávek spolu s dalšími v roce 1989 zasloužil o průzkum podzemního povodňového toku Hostěnického potoka v koncových partiích chodby Nové Ochozské v chodbě Sifonové. Tehdy bylo neustálým odčerpáváním vody a odstraňováním bahna v koncovém III. sifonu dosaženo nejvzdálenějšího místa proti směru přítoku povodňových vod do jakého kdy bylo proniknuto.

V Ochozské jeskyni se Slávek podílel na řadě dalších činností, z nichž nejzávažnější byl a je od roku 1987 kontinuálně pokračující dlouholetý odborný karstologicko-hydrologický výzkum pohybu infiltrovaných vod ze srážek, který se jako pravá podzemní voda v jeskyni představuje jako voda skapávající z krápníků.

Během své speleologické činnosti působil Slávek na nové začínající členy jako vzor jeskyňáře a předával jim své zkušenosti. I v tom je jeho zásluha! V posledních letech při dnech otevřených dveří Ochozské jeskyně se Slávek při odborných výkladech pro veřejnost nadále podílí na osvětové činnosti.

Milý Slávku,

dovol, abych Ti jménem Tvé mateřské organizace ČSS ZO 6–11 Královopolská poblahopřál k Tvému životnímu jubileu a poděkoval za Tvou obětavost při našem společném poznávání tajů krasových jevů. Přejeme Ti hodně dalších radostných chvil mezi námi.

V Brně dne 20. 7. 2015

Jirka Kubálek

Letos v srpnu uplynulo 30 let od smrti Jirky Kubálka v propasti Pierre Saint Martin ve Francii.

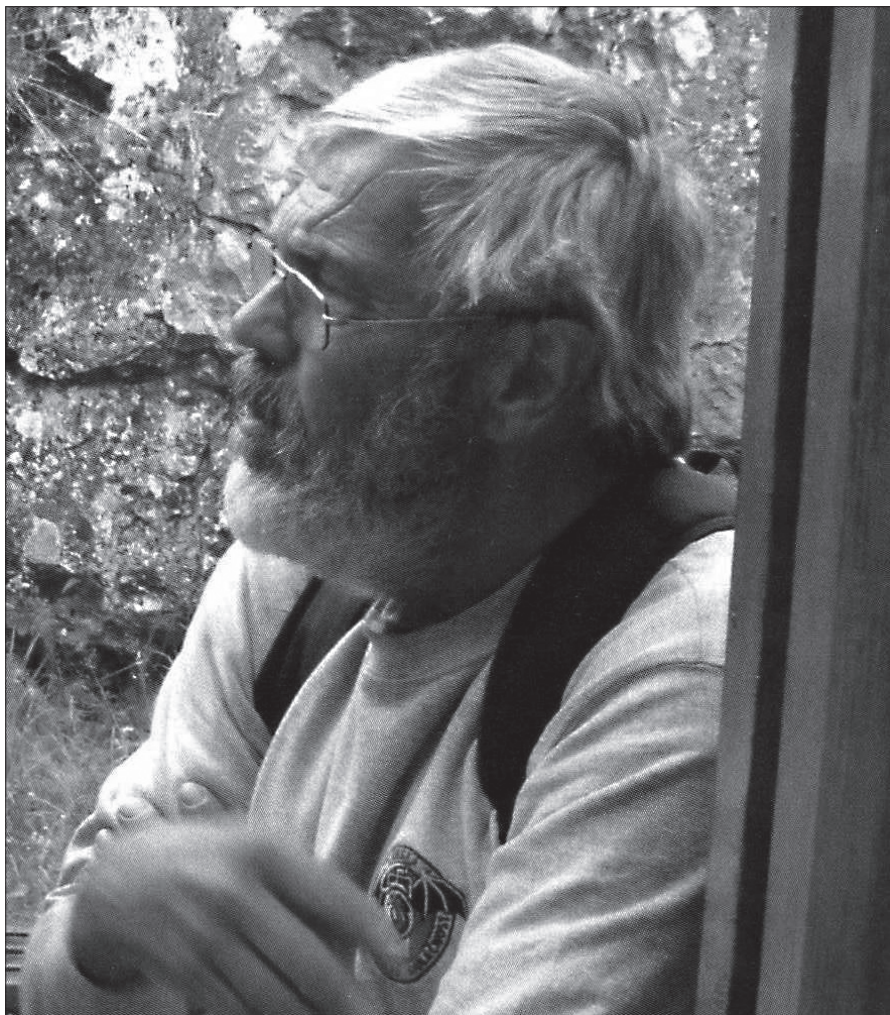
Čas letí, ale nezapomínáme na Tebe, Jirko.

*Tvoji kamarádi
ze ZO 1-11 B arrandien.*

Zemřel Hugo Havel, krasová mise skončila ...

Ladislav Slezák

Dne 24. března 2015 jsem s Josefem Pokorným vyrazil opět na Říčky. Byl docela pěkný jarní den a naším cílem bylo situační zaměření vchodů jeskyní Jezevčí a Adlerovy s připojením na naši interní síť.

Před polednem se najednou u nás objevil skvrnitý foxteriér, který stále kroužil kolem nás. Odbíhal, revíroval a zase se vracel, aniž by se s námi kontaktoval. Něco po poledni se vytratil jako pára a už se neobjevil. Kdybych byl pověřivý, možná bych tuto událost dal do spojitosti s Hugovou smrtí. Nebylo to jeho poslední symbolické rozloučení s místy, kde jako speleolog začínal? Jsou věci mezi nebem a zemí...

Když jsme druhý den obdrželi tu překvapivou smutnou zprávu, opět jsme si uvědomili vratkost lidského bytí. Odešel člověk, jeskyňář, kterého jsme všichni znali.

Jako zvědavý klučina se objevil v Krasovém oddělení Moravského muzea, jehož jsem byl vedoucím, a zrovna v té době jsem se snažil přilákat a konsolidovat speleologické skupiny v oblasti Holštejna. Jako pracoviště jsem Hugovi navrhl jeskyni Dagmar, kterou jsem v r. 1958 objevil.

Její průzkum nebyl zdaleka ukončen a tak Hugo s klíčem v kapse od branky Dagmary hrdě odkráčel s vědomím velkého náčelníka a budoucího objevitele. Svoji skupinu nazval též „Dagmar“. Mezitím čas plynul, „Dagmaráci“ leccos přioobjevili, postavili základnu a taky se rozhádali a poněkud rozpadli.

Hugo sám vyrazil na cestu spolupráce s jinými skupinami a jeho jméno figurovalo při řadě dalších objevů. A to ne ledajakých. Manželský závrt, Amatérská jeskyně a další.

Jeho povaha zapříčinila, že se objevoval tam, kde byl přesvědčen o své užitečnosti a hlavně pomoci. Jeho zájem již dávno přesáhl hranice praktické speleologie. Vrhнул se do organizační činnosti.

Díky jemu vznikl Memoriál Rudolfa Burkhardta a pozdější iniciativy zasáhly do boje o Amatérskou jeskyni, či později o odchod armády z jeskyně Výпустku. Zajímal se o historii speleologické činnosti v Moravském krasu a publikoval souborné zprávy. Bylo i období, kdy se s kamarády věnoval skalám.

Hugova činnost přesahovala daleko můj okruh znalostí o jeho osobě, která stále toužila po romantice přírody a pomoci druhým. V posledním období, pokud moje znalost sahá, se Hugo pustil do velikého úkolu zmapovat a sepsat bohatou historii speleologické činnosti v Moravském krasu od konce druhé světové války. Tak tahle kapitola zůstane s velkou pravděpodobností nedopsaná. Velká škoda!

Tonda Zelenka

* 19. 5. 1948 † únor 2015

Tonda pro nás byl taková stálice a je těžké uvěřit, že už se, v charakteristické maskáčové bundě, nevyonoří někde v krasu nebo na Brdech. Svůj, občas nepochopený a přitom patrně ten nejhodnější člověk a kamarád, jakého jsem měl možnost poznat. Samotář s velikým smyslem pro srandu, ke kterému jsme se asi všichni snažili nějak proniknout. Bylo s ním úžasně pohodově. Člověk měl navíc vedle něj zvláštní pocit bezpečí, že je vedle velikého medvěda, se kterým se nemůže vůbec nic stát. Nikdy od nás nedostal tolik, kolik sám dal – vzpomeňte na jeho libůstku – speciální razítko „OSOBNÍ DAR“. Ty největší dary ale razítko neměly a nešly poslat poštou. Vždycky jsem měl pocit, že mu nějak dlužím a ten pocit mám pořád.

A tak mi prolétly hlavou moje začátky lezení, kdy jsem podle Tondových rad a Gustových výkresů – Tonda byl úžasně ochotný zdroj informací a měl skvělý archiv – pro sebe a pro Mílu udělal naše první bogibbisy. Při testování v poloprovozu ve VÚFB, kde jsme oba pracovali (měl tam v traverze ocelové podesty na

černo vyvrtanou díru) jsme je při testování ohnuli. Tak jsem je ve svěráku narovnal a jelo se s Vládou Vojířem na Dolňáč, nebyl čas shánět lepší materiál... Tam nás Tonda poprvé vzal do pořádné propasti. Přesně řečeno, posloupnost Tondovy výuky byla: traverza, lom na Chlumu, Tomáškárna, Dvojitá (horní část), Oriáš... Tondova lezačí technika byla nekompromisně superbezpečná a má tak velikou zásluhu na tom, že jsme všechny „sukcesy“ přežili a jsme ještě tady.

Nezapomenutelný okamžik byl, když si nahoře na nejtů v Dvojitě Míla zkoukla vercajk a ptá se Toníka, jestli je to OK. Tonda, absolutně v klidu, odvětil: „Dobrý, ale velký borci si ještě toho Petzla cvaknou do karabiny.“ (Pro vás mladší – doma dě-

Foto 1 Tondův osobní dar

laný Petzl neměl zacvakávací oko bočnice a musel se na založení lana odepnout z karabiny.)

Pojmem přesahujícím hranice republiky se během několika desetiletí stala Tondova SSS Vertikála – Soukromá speleologická skupina Vertikála. Ne všichni věděli, že měla vždy jen jednoho člena, nebyla nikde registrovaná a vedoucím – tak tím bývala vždy Tondova dáma neb Tonda byl velký gentleman.

A tak se mi to všechno znovu promítá, svařák po sukcesu v kupátku na Schniloušáku, kdy jsme se smáli, že nás tam jednou budou vozit na vozíčkách a budeme vzpomínat, jaké to bývalo... No, když jsme se ale na posledním srazu záchranky asi před rokem zmatlali svařákem na Liščárně, tak už jsme se té představě zas tolik nesmáli...

Orvané paty, když jsme se po víkendové akci v Barazdaláši vlekli, co noha nohu mine, do Plešivce na noční vlak a ráno se šlo rovnou z nádraží i s báglem se zabahněnýma lany do práce. Nebo když – taky v Barazdaláši – Tonda v jedné šachtě nastavil krátké lano pět metrů nade dnem a celá slavná italská záchranka si najela na uzel. Takže jsme pak v díře byli skoro do půlnoci a totálně zmrzlí (kdepak tenkrát kvalitní podoviš) jsme zápasili s odstrojováním. Tu noc jsme pak v hotelu v Domici (to je ten, co byl tenkrát fungl nový a Milan

Foto 2 Loučení s Tondou v „jeho“ Českém krasu

Foto 3 a 4 Osazování cedulky s Tondovým jménem na pietní místo ve stěně lomu Schniloušák v Českém krasu – sem Tonda věšel tabulky na památku zemřelých kamarádů jeskyňářů

Pícha jim tam ohodil zeď a co se teď už opuštěný rozpadá u silnice k hraničnímu přechodu) nešli vůbec spát z radosti, že jsme to přežili...

Je mi líto, že žádné nové historky už nepřibudou – ale když si na Tondu vzpomenu, tak mě pokaždé zahřeje u srdce a začnu se uvnitř usmívat.

Tondo, díky!!!

Martin Mandel

Ohlédnutí za MUDr. Jiřím Urbanem

Ladislav Slezák a kamarádi ze SE-3

Letošního roku koncem léta se navždy odmlčelo srdce našeho spolupracovníka, jeskyňáře a milovníka Moravského krasu. Byl členem ČSS, ale v aktivní speleologii se nikdy příliš neangažoval. Byl však pevným pilířem v oboru cizích jazyků, kterými vládl bravurně. Vždycky byl v tomto oboru nesmírně obdivován a naše starší generace, která chabě vládla ruštinou, méně němčinou či angličtinou, mu jen tiše záviděla.

V roce 1973 v Olomouci probíhal 6. mezinárodní speleologický kongres. Jednou ze sekcí bylo speleologické potápění. V Protivanově jsme tehdy, jako „Moravský kras – provoz a výzkum jeskyní“ organizovali a zajišťovali provoz to-

hoto specializovaného tábora. Potápěči od Mexika až po Sibiř se v tomto „kotlí“ sešli, aby předvedli svoji profesi.

Zcela bezkonkurenčně Jirka se skupinou tlumočnic zvládl složitá úskalí jazykových bariér. Sklidil za to zvláštní uznání od pořadatelů kongresu a jeho prezidenta RNDr. Vladimíra Panoše.

Jako překladatel velmi úzce spolupracoval s okresním muzeem v Blansku a jen díky jemu mohl být vydán český překlad Wanklových „Obrazů z Moravského krasu“ (v originále „Bilder aus Mährischer Schweiz und ihre Vergangenheit“). Delší období byl zaměstnán na odborném pracovišti Výzkumného ústavu zdravotnické techniky (VÚZT Chirana) v útvaru odborné literatury, překladatelství a tlumočnictví.

Zlom v jeho životě přinesl rok 1989, kdy se Jirkovi otevřel svět. Bohužel, zažíval i neúspěch v soukromých aktivitách a poznal krutost kapitalizmu, implantovaného do naší mladé demokracie. Přišly zdravotní potíže a sklenice piva s cigaretou jej začaly zcela ovládat. První mozková příhoda mu ubrala na jazykových projevech a druhá již směřovala k piedestalu posledního spočínutí.

Ve smrti zůstal zcela osamocen. Hrstka dobrých jeskyňářů přece jen zbyla, aby uhradila náklady na kremaci a Jirku, byť velice potichu a decentně, vrátila na místa, která celý život miloval. Do Moravského krasu. Zdař Bůh!